

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ**
UNIVERSITY OF PATRAS

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

**Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

**ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ΄
ΤΕΡΖΑΚΗ ΕΛΕΝΗ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΤΕΜΠΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΠΑΤΡΑ

2020

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αποτελείται από πέντε κεφάλαια και εξετάζει την επίδραση του ευρώ στην ελληνική οικονομία, στο εμπόριο και στις επιχειρήσεις. Το πρώτο κεφάλαιο εξετάζει την ιστορία και τις διαδικασίες της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και την εισαγωγή του ευρώ σε 15 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο δεύτερο κεφάλαιο εξετάζουμε την υιοθέτηση ενιαίου νομίσματος στο εμπόριο. Στο τρίτο κεφάλαιο παρακολουθούμε την επίδραση των κεφαλαιακών περιορισμών στον κύκλο εργασιών των εμπορικών επιχειρήσεων. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έρευνα και στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα.

Abstract

This paper examines the effect of the euro on the Greek economy, trade and business and consists of five chapters. The first chapter examines the history and procedures of Economic and Monetary Union and the introduction of the euro in 15 countries of the European Union. In the second chapter, we examine the adoption of a single currency such as the euro in the market. In chapter three, we observe the impact of capital controls on the turnover of commercial enterprises. In the fourth chapter we present our research and in the fifth chapter, the conclusions are presented.

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	7
2. ΟΝΕ και ευρώ	8
2.1 Διαχείριση των Οικονομιών	16
2.2. Δομικά Προβλήματα	17
2.3. Τα Αποτελέσματα	20
2.4. Το Μέλλον	22
3. Η υιοθέτηση ενιαίου νομίσματος στο εμπόριο	23
3.1 Τα οφέλη από το κοινό νόμισμα	23
3.2 Ενδογένεια της οικονομικής ενοποίησης	27
3.3. Ενδογένεια της χρηματοοικονομικής ενοποίησης	29
3.4. Ενδογένεια της συμμετρίας των στοχαστικών διαταραχών	32
3.5. Ευελιξία στην αγορά εργασίας	34
4. Το ευρώ και η επίδραση των κεφαλαιακών περιορισμών στον κύκλο εργασιών των εμπορικών επιχειρήσεων	35
5. Έρευνα	40
5.1. Μεθοδολογία	40
5.1.1. Σκοπός-ερευνητικά ερωτήματα	40
5.1.2. Σχεδιασμός έρευνας	40
5.1.3. Πληθυσμός-Δείγμα	41

5.1.4.	Ερωτηματολόγιο έρευνας	41
5.1.5.	Στατιστική ανάλυση.....	42
5.1.6.	Ηθικά Ζητήματα	43
5.1.7.	Αξιοπιστία και εγκυρότητα δεδομένων	43
5.1.8.	Περιορισμοί έρευνας	44
5.2.	Περιγραφική Στατιστική	44
5.3.	Εύρεση υποδείγματος.....	62
5.3.1.	Μονομεταβλητή ανάλυση	62
5.3.2.	Πολυμεταβλητή ανάλυση	68
6.	Συμπεράσματα Έρευνας.....	72
7.	Συμπεράσματα Πτυχιακής	75
8.	Προτάσεις.....	77
	Βιβλιογραφία – Πηγές.....	78
	Διαδικτυακά	79
	Παράρτημα.....	81

1. Εισαγωγή

Η Ευρώπη δεν θα δημιουργηθεί μεμιάς ή βάσει ενός μοναδικού σχεδίου. Θα δημιουργηθεί μέσα από απτά επιτεύγματα που θα διαμορφώσουν πρώτα απ' όλα μια πραγματική αλληλεγγύη.

Robert Schuman

9 Μαΐου 1950

Τον Ιανουάριο του 2002 η Ελλάδα μαζί με άλλες έντεκα χώρες της Ευρωζώνης απέκτησαν κοινό νόμισμα, το ευρώ. Για μια δεκαετία περίπου, μετά την είσοδο της χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οι συνθήκες φαινόταν καλές αν όχι ειδυλλιακές. Η παγκόσμια κρίση του 2008, δημιούργησε σοβαρά προβλήματα στα κράτη της περιφέρειας με αποτέλεσμα να κάνουν την εμφάνιση τους μεγάλα ελλείμματα και μια κρίση χρέους που συντάραξε τις χώρες αυτές. Η Ελλάδα αποδείχθηκε ότι ήταν ο αδύνατος κρίκος. Το εξωτερικό δημόσιο χρέος της χώρας ήταν τεράστιο και η Ελλάδα έφτασε πολλές φορές κοντά στη χρεοκοπία. Το ερώτημα λοιπόν που ήρθε στα χείλη πολλών ανθρώπων ήταν το «μέσα ή έξω από την Οικονομική και Νομισματική Ένωση» ή πιο απλά «ευρώ ή δραχμή».

Σκοπός της δημιουργίας ενός ενιαίου νομίσματος όπως το ευρώ ήταν η λύση των περισσότερων προβλημάτων (αν όχι όλων) που είχε κάθε κράτος μέλος χωριστά όταν είχε το δικό του νόμισμα. Με το ευρώ δεν υπάρχουν πια οι κίνδυνοι συναλλαγματικών διακυμάνσεων και οι συναλλαγματικές προμήθειες, ενώ έχει ενισχυθεί η ενιαία αγορά και προωθείται η συνεργασία των κρατών μελών με στόχο ένα σταθερό νόμισμα. Οι πρώτες προσπάθειες που έγιναν το 1957 από τα κράτη μέλη είχαν ως στόχο τη δημιουργία μιας «κοινής αγοράς» για το εμπόριο (Συνθήκη της Ρώμης). Σύντομα, έγινε, ξεκάθαρο ότι αυτό που απαιτούνταν ήταν μια στενότερη συνεργασία τόσο σε οικονομικό όσο και σε νομισματικό επίπεδο για να μπορέσει να υπάρξει ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς. Το 1991, με τη συνθήκη του Μάαστριχτ, τα κράτη μέλη ενέκριναν τη συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποφάσισαν μεταξύ άλλων ότι η Ευρώπη θα έπρεπε να έχει ενιαίο, ισχυρό και σταθερό νόμισμα τον 21^ο αιώνα.

Στην εργασία αυτή εξετάζουμε πως επέδρασε η είσοδος της Ελλάδας στην Ευρωζώνη το 2002, ποια ήταν η πορεία της από τότε μέχρι σήμερα καθώς και τις θετικές και αρνητικές επιπτώσεις στο ελληνικό εμπόριο και τις επιχειρήσεις.

2. ONE και ευρώ

Πολλοί από τους σοβαρούς μετασχηματισμούς που υφίσταται σήμερα η Ευρώπη είναι αναπόφευκτοι και μη αναστρέψιμοι. Άλλοι δεν είναι εύκολο να προβλεφθούν και θα συμβούν απροσδόκητα. Η Ευρώπη μπορεί είτε να αφεθεί να την παρασύρουν τα γεγονότα αυτά είτε να επιδιώξει να τα ελέγξει. Πρέπει να αποφασίσουμε τώρα.

Λευκή Βίβλος για το μέλλον της Ευρώπης

Με το όρο Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE) αναφερόμαστε σ' ένα σύνολο πολιτικών που έχουν ως σκοπό τη σύγκλιση των οικονομιών (το συντονισμό των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών, την κοινή νομισματική πολιτική και το κοινό νόμισμα) των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε τρία στάδια.

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ από την 1η Ιουλίου 1990	Πλήρης απελευθέρωση των συναλλαγών κεφαλαίου
	Αυξημένη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών
	Ελεύθερη χρήση του ECU (Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα, πρόδρομος του ευρώ)
	Βελτίωση της οικονομικής σύγκλισης

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ από την 1η Ιανουαρίου 1994	Ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ)
	Απαγόρευση της χορήγησης δανείων από τις κεντρικές τράπεζες στον δημόσιο τομέα
	Αυξημένος συντονισμός των νομισματικών πολιτικών
	Ενίσχυση της οικονομικής σύγκλισης
	Ολοκλήρωση της διαδικασίας με σκοπό την ανεξαρτησία των εθνικών κεντρικών τραπεζών το αργότερο μέχρι την ημερομηνία ίδρυσης του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών
Προπαρασκευαστικές εργασίες για το Τρίτο Στάδιο	

ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ από την 1η Ιανουαρίου 1999	Αμετάκλητος καθορισμός των συντελεστών μετατροπής
	Εισαγωγή του ευρώ
	Άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών
	Έναρξη ισχύος του ενδοκοινοτικού μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών (ΜΣΙ ΙΙ)
	Έναρξη ισχύος του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης

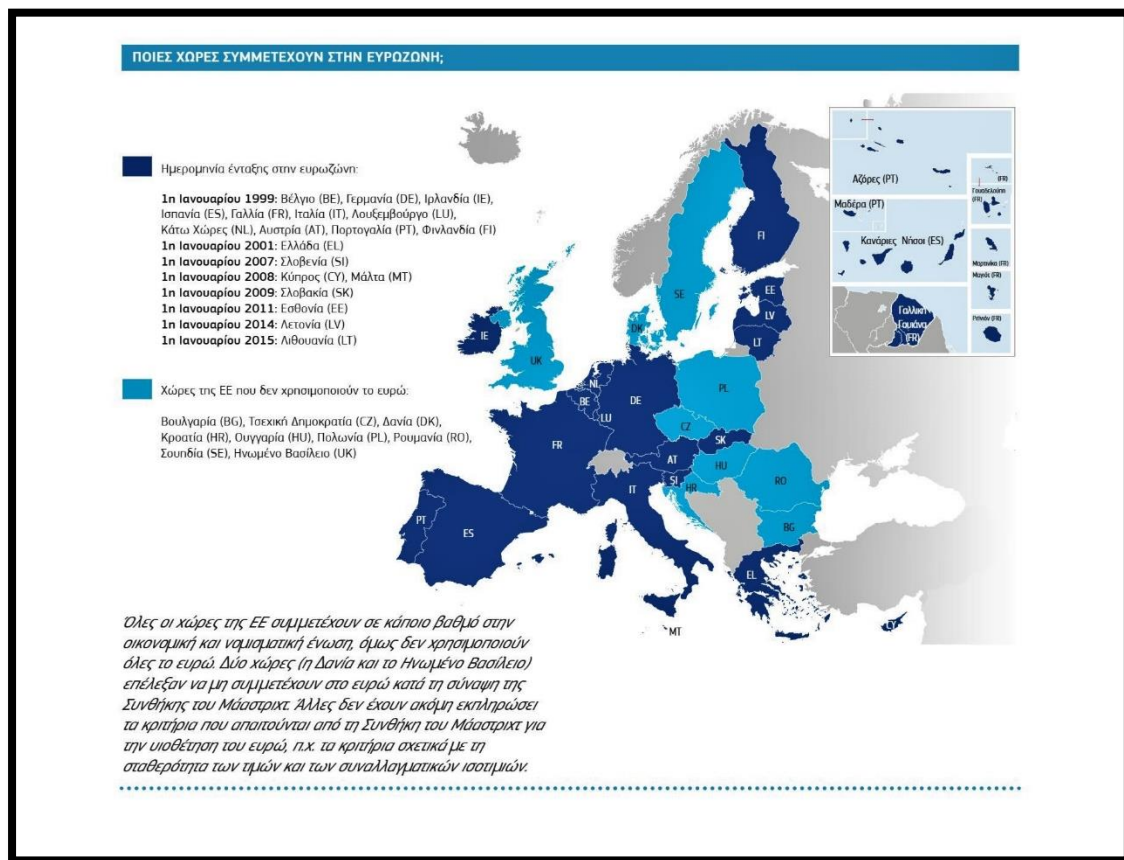
Τα στάδια υλοποίησης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) Πηγή :

<https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.el.html>

Οι πολιτικές αυτές αφορούν τα 19 μέλη της Ευρωζώνης καθώς και τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν έχουν ως νόμισμα το ευρώ. Κάθε στάδιο αποτελεί ένα βήμα πιο κοντά στην οικονομική ολοκλήρωση. Η συμμετοχή στο τρίτο στάδιο συνεπάγεται τη συμμετοχή μιας χώρας στην Ευρωζώνη.¹ Για τη διατήρηση της αξίας και της σταθερότητας του ευρώ, καθώς και για τον καθορισμό των κριτηρίων και των απαιτήσεων που πρέπει να πληρούν οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να προσχωρήσουν στη ζώνη του ευρώ, υπεύθυνες είναι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.² Για να γίνει μια χώρα μέλος της ζώνης του ευρώ πρέπει να συμμετέχει υποχρεωτικά για δύο τουλάχιστον χρόνια στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών. Με αυτόν τον τρόπο οι υποψήφιες χώρες δείχνουν ότι επιδιώκουν την οικονομική σύγκλιση. Δεκαεννέα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν το ευρώ ως το νόμισμά τους. Τα κράτη αυτά είναι η Αυστρία, το Βέλγιο, Γαλλία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Εσθονία, η Ιρλανδία, η Ισπανία, η Ιταλία, η Κύπρος, η Λετονία, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, η Ολλανδία, η Πορτογαλία, η Σλοβακία, η Σλοβενία και η Φινλανδία. Τα εννιά κράτη που δεν χρησιμοποιούν το ευρώ είναι η Βουλγαρία, η Δανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Κροατία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Σουηδία και η Τσεχία. Τα νέα κράτη μέλη θα συμμετέχουν στο τρίτο στάδιο καθώς έχουν δεσμευτεί με τις συνθήκες ένταξής τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν εξαιρεθεί νομικά από το τρίτο στάδιο καθώς οι δύο αυτές χώρες επέλεξαν να μην συμμετέχουν στο ευρώ κατά τη σύναψη της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

¹ https://europa.eu/european-union/about-eu/euro_el

² Ο.π.

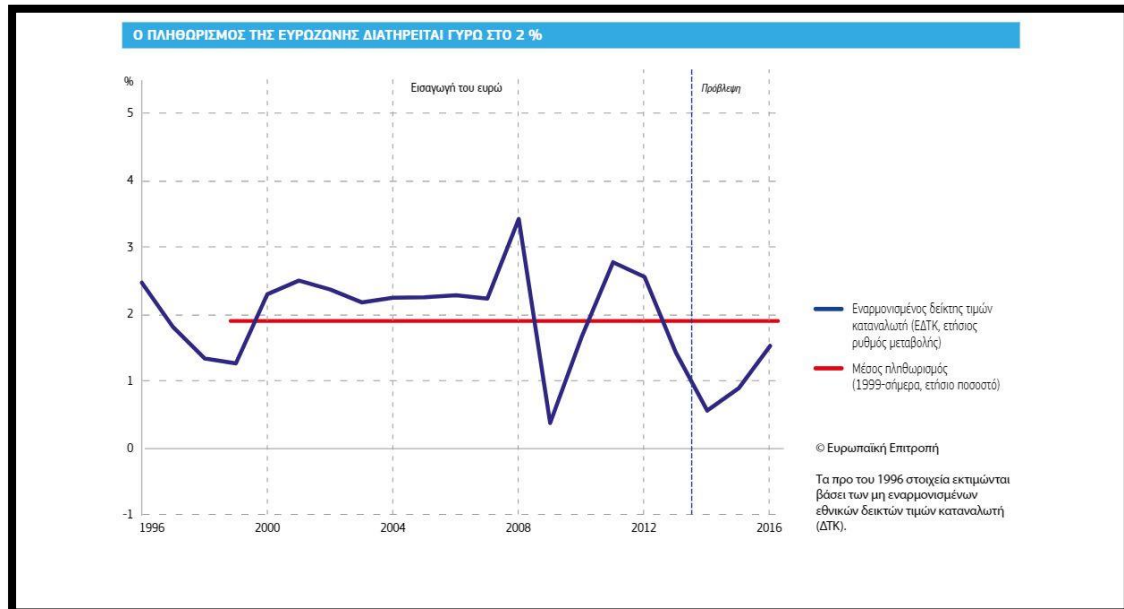

Εικόνα 1: Κράτη μέλη της ΕΕ που χρησιμοποιούν το ευρώ και κράτη μέλη της ΕΕ που δεν το χρησιμοποιούν. Πηγή: *Η οικονομική και νομισματική ένωση και το ευρώ*, Εκδόσεις της ΕΕ. (9-12-2014) σελ. 4

Σήμερα, το ευρώ χρησιμοποιείται από 300 και πλέον εκατομμύρια άτομα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και παρουσιάζει σοβαρά πλεονεκτήματα: σταθερά επιτόκια, σταθερότητα των τιμών καταναλωτή, διατήρηση του πληθωρισμού στο 2%, μείωση του κόστους των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, την ενίσχυση της ανάπτυξης, τη διευκόλυνση των ταξιδιών στον ευρωπαϊκό χώρο, την ενότητα της Ευρώπης και την ενίσχυση του ρόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε διεθνές επίπεδο.³ Η νομισματική πολιτική της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης καθορίζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και συμπληρώνεται από εναρμονισμένες δημοσιονομικές και οικονομικές πολιτικές. Στο πλαίσιο της Οικονομικής και

³ Εκδόσεις της ΕΕ, *Η οικονομική και νομισματική ένωση και το ευρώ. Για σταθερότητα, ανάπτυξη και ευημερία σε ολόκληρη την Ευρώπη*. (πρόσφατη έκδοση 9-12-2014), σς. 5-6
<https://publications.europa.eu/publication-detail/-/publication/e862fc8f-f3c7-4599-b05e-cf39020ab8f6>

Νομισματικής Ένωσης δεν υπάρχει ενιαίο όργανο αρμόδιο για την οικονομική πολιτική, τα κράτη μέλη και τα διάφορα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης μοιράζονται αυτή την ευθύνη.

Εικόνα 2: Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) μεριμνά ώστε ο πληθωρισμός της Ευρωζώνης να διατηρείται γύρω στο 2 %. Πηγή: *Η οικονομική και νομισματική ένωση και το ευρώ*, Εκδόσεις της ΕΕ. (9-12-2014) σελ. 5

Η ενιαία νομισματική πολιτική καθορίζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και συμπληρώνεται από εναρμονισμένες δημοσιονομικές και οικονομικές πολιτικές. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι υπεύθυνη για τον καθορισμό του ύψους των επιτοκίων και εκδίδει τα τραπεζογραμμάτια του ευρώ. Οι εθνικές κυβερνήσεις εκδίδουν τα κέρματα σε ποσότητες που έχει εγκρίνει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση επειδή δεν υπάρχει ενιαίο όργανο αρμόδιο για την οικονομική πολιτική, την ευθύνη αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εικόνα 3).⁴

⁴ Ο.π. σελ. 8

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΟΝΕ)				
	Νομισματική Ένωση		Οικονομική Ένωση	
	Νομισματική πολιτική	Οικονομική πολιτική		Λήψη αποφάσεων οικονομικής πολιτικής
Τι περιλαμβάνει;	Σταθερότητα τιμών: καθορισμός των επιτοκίων για την ευρωζώνη με στόχο τη διατήρηση του πληθωρισμού κάτω από το 2 % --- Κυκλοφορία κερμάτων και τραπεζογραμμάτων του ευρώ	Δημόσια οικονομικά (επίπεδα δαπανών και δανεισμού των εθνικών κυβερνήσεων)	Φορολογία (δημόσια έσοδα)	Αποφάσεις σχετικά με τα συστήματα εκπαίδευσης, τις αγορές εργασίας, τις συντάξεις...
Ποιος είναι υπεύθυνος;	Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) καθορίζει το ύψος των επιτοκίων και εκδίδει τα τραπεζογραμμάτια του ευρώ. --- Οι εθνικές κυβερνήσεις εκδίδουν τα κέρματα του ευρώ στις εγκεκριμένες από την ΕΚΤ ποσότητες.	Αρμοδιότητα εθνικών κυβερνήσεων --- Η ΕΕ εφαρμόζει κοινούς κανόνες για τα εθνικά δημοσιονομικά ελλείμματα / τα δημόσια χρέη.	Αρμοδιότητα εθνικών κυβερνήσεων	Αρμοδιότητα εθνικών κυβερνήσεων --- Η ΕΕ συντονίζει και εκδίδει συστάσεις στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Εικόνα 3: Επισκόπηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Πηγή: *Η οικονομική και νομισματική ένωση και το ευρώ*, Εκδόσεις της ΕΕ. (9-12-2014) σελ. 8

Με την Οικονομική και Νομισματική Ένωση η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει κάνει σπουδαία βήματα ξεκινώντας πριν από 50 χρόνια σε τελείως διαφορετικές πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες. Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει τόσο για το σύνολο της οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο για τις οικονομίες των μεμονωμένων κρατών μελών έχει να κάνει με την αύξηση του μεγέθους της αγοράς, την εσωτερική αποδοτικότητα της και την ευρωστία της. Κατά συνέπεια, η οικονομική ολοκλήρωση παρέχει δυνατότητες για ένα πληθυσμό που ξεπερνά τα 300 εκατομμύρια να έχει οικονομική σταθερότητα, μεγαλύτερη ανάπτυξη και περισσότερες θέσεις εργασίας. Για τους πρωτεργάτες και υποστηρικτές της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, το τεράστιο αυτό εγχείρημα δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Προωθούνται οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης και βελτιώνεται η ζωή των πολιτών στα κράτη μέλη. Ωστόσο, για λειτουργεί με εύρυθμο τρόπο η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι πολύ σημαντικό τα κράτη μέλη να συμμορφώνονται με τους κανόνες που τα ίδια έχουν θέσει και να υπάρχει συντονισμός σχεδόν στο σύνολο των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών.

Η εύρυθμη λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης σημαίνει:

- ενιαίο νόμισμα και Ευρωζώνη
- συντονισμός των οικονομικών πολιτικών μεταξύ των κρατών μελών

- συντονισμός των δημοσιονομικών πολιτικών, ιδίως μέσω των περιορισμών στο δημοσιονομικό χρέος και το έλλειμμα, δηλαδή, τη διασφάλιση της ισορροπίας μεταξύ εσόδων και δαπανών στο πλαίσιο των εθνικών προϋπολογισμών.
- ανεξάρτητη νομισματική πολιτική που εφαρμόζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
- ενιαίοι κανόνες και εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων εντός της Ευρωζώνης⁵

Εικόνα 4: Η εμπειρία και τα οφέλη του ευρώ για την Ευρώπη. Πηγή:

Η ΕΕ και η οικονομική και νομισματική ένωση, Εκδόσεις της ΕΕ (29-08-2017)

Η οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση του 2007-2008 που σάρωσε όλο τον πλανήτη υποχρέωσε την Ευρωπαϊκή Ένωση να λάβει πρωτόγνωρα και σκληρά μέτρα ώστε να βελτιωθεί το οικονομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινούνταν η Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Αυτό επετεύχθη με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης⁶ το οποίο επέβαλλε, εκ μέρους του Συμβουλίου, σε κράτη που δεν λάμβαναν μέτρα ώστε να μπει ένα τέλος στα υπερβολικά ελλείματα, δημοσιονομική πειθαρχία και έλεγχο για την εξασφάλιση υγιών και βιώσιμων δημόσιων οικονομικών. Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης απαιτεί μέτρα από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών που θα διασφαλίζουν ότι τα ετήσια δημοσιονομικά

⁵ <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/emu/el/> και

Η ΕΕ και η οικονομική και νομισματική ένωση, Εκδόσεις της ΕΕ (29-08-2017), σελ.2

⁶ <https://ec.europa.eu/info/node/4287/>

τους ελλείμματα δεν θα υπερβαίνουν το 3 % της συνολικής ετήσιας παραγωγής ή του ακαθάριστου εγχώριου

προϊόντος.⁷ Τα μέτρα αυτά έπρεπε να είναι αποτελεσματικά ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο νέας κρίσης στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Τον Ιούλιο του 2015 συμφωνήθηκε χάρτης πορείας δύο σταδίων για την εμβάθυνση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Το σχέδιο αυτό θα έχει ολοκληρωθεί μέχρι το 2025.⁸ Στο πρώτο στάδιο που ονομάστηκε «Εμβάθυνση στην πράξη» (1η Ιουλίου 2015 – 30 Ιουνίου 2017), χρησιμοποιήθηκαν τα υφιστάμενα μέσα και οι ισχύουσες Συνθήκες για να τονωθεί η ανταγωνιστικότητα και η διαρθρωτική σύγκλιση. Στόχος η επίτευξη υπεύθυνων δημοσιονομικών πολιτικών σε εθνικό επίπεδο και επίπεδο Ευρωζώνης, η ολοκλήρωση της χρηματοοικονομικής ένωσης και η ενίσχυση της δημοκρατίας και των θεσμών.⁹ Το δεύτερο στάδιο που ονομάζεται «Ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης» θα έχει διάρκεια ζωής έως το 2025 και θα υπάρχουν δράσεις που θα κάνουν πιο δεσμευτική τη διαδικασία σύγκλισης.¹⁰

Όπως έχει ήδη ειπωθεί, στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, δεν υπάρχει ένα μόνο αρμόδιο όργανο για την οικονομική πολιτική, αλλά τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σηκώνουν από κοινού αυτό το βάρος:

- το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο¹¹ που καθορίζει τις βασικές κατευθύνσεις πολιτικής κατόπιν πρότασης της Επιτροπής.
- το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹² που χαράζει την οικονομική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ίδιο Συμβούλιο αποφασίζει αν ένα κράτος μέλος μπορεί να αρχίσει να χρησιμοποιεί το ευρώ.

⁷ Ο.π., *Η οικονομική και νομισματική ένωση και το ευρώ*, σελ. 7

⁸ Ο.π. σελ. 3

⁹ Ο.π. σελ. 3

¹⁰ Ο.π. σελ. 3

¹¹ <https://www.consilium.europa.eu/el/european-council/>

¹² <https://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/>

- η Ευρωομάδα ή Eurogroup¹³ που είναι ένα άτυπο όργανο του οποίου οι υπουργοί των κρατών μελών εξετάζουν θέματα που έχουν να κάνουν με το ευρώ.
- Τα κράτη μέλη τη Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁴ καταρτίζουν τους εθνικούς προϋπολογισμούς στη βάση των ορίων που έχουν συμφωνηθεί για το έλλειμμα και το χρέος, δημιουργούν τις δικές τους πολιτικές για την απασχόληση, τις συντάξεις και την κεφαλαιαγορά.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή γνωστή και ως Κομισιόν¹⁵ που είναι το εκτελεστικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρακολουθεί την εφαρμογή των κοινών πολιτικών και την εξασφάλιση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας.
- η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα¹⁶ που χαράσσει τη νομισματική πολιτική (με στόχο τη σταθερότητα των τιμών) και εποπτεύει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στην Ευρωζώνη.
- το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο¹⁷ που νομοθετεί μαζί με το Συμβούλιο και ελέγχει την οικονομική διακυβέρνηση.

¹³ <https://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/eurogroup/>

¹⁴ https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_el

¹⁵ https://ec.europa.eu/commission/index_en

¹⁶ <https://www.ecb.europa.eu/ecb/html/index.el.html>

¹⁷ <http://www.europarl.europa.eu/portal/el>

2.1 Διαχείριση των Οικονομιών

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση λειτουργεί με τέτοιο τρόπο ώστε να στηρίζεται και να διευρύνεται η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και το υψηλό επίπεδο απασχόλησης. Οι λειτουργίες περιλαμβάνουν τέσσερις κύριες οικονομικές δραστηριότητες:

- το συντονισμό των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- την εφαρμογή μιας αποτελεσματικής νομισματικής πολιτικής που έχει ως στόχο τη σταθερότητα των τιμών
- την προσπάθεια να λειτουργεί η ενιαία αγορά όσο πιο ομαλά γίνεται
- την εποπτεία και έλεγχο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων¹⁸

Η νομισματική πολιτική μιας χώρας έχει να κάνει με τα επιτόκια και τις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Η Κεντρική Τράπεζα κάθε χώρας ελέγχει την προσφορά χρήματος στην οικονομία. Η νομισματική πολιτική της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης θα ήταν λιγότερο ισχυρή και αποτελεσματική αν κάθε κράτος μέλος διαμόρφωνε τη δική του πολιτική γεγονός που θα είχε σοβαρές συνέπειες στην οικονομική ανάπτυξη και το εμπόριο.¹⁹ Έτσι αναγκαστικά κάθε κράτος μέλος ελέγχει άλλους τομείς της οικονομικής πολιτικής όπως είναι η δημοσιονομική πολιτική που αφορά τους κρατικούς προϋπολογισμούς, τις φορολογικές πολιτικές, τα συνταξιοδοτικά συστήματα και τις ρυθμίσεις της αγοράς εργασίας και της κεφαλαιαγοράς.

¹⁸ Η ΕΕ και η οικονομική και νομισματική ένωση, Εκδόσεις της ΕΕ (29-08-2017), σελ.4

¹⁹ Ο.π. σελ. 4

2.2. Δομικά Προβλήματα

Η δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης βασίστηκε στη Θεωρία του «Βέλτιστου Νομισματικού Χώρου» (1961), του Καναδού οικονομολόγου, Robert Mundell.²⁰ Για να λειτουργήσει μια νομισματική ένωση, απαιτούνται τουλάχιστον δύο βασικά κριτήρια: η οικονομική συμμετρία και η ελαστική αγορά εργασίας. Με το πρώτο κριτήριο διασφαλίζεται ότι οι όποιες συνέπειες, ευχάριστες ή δυσάρεστες, έχουν περίπου τα ίδια αποτελέσματα σε όλες τις χώρες που συμμετέχουν στην ένωση.²¹ Στη θεωρία, η Κεντρική Τράπεζα μιας Ένωσης μπορεί να ασκήσει νομισματική πολιτική που να εξυπηρετεί τα συμφέροντα και τις ανάγκες όλων των κρατών μελών. Ωστόσο, στην πράξη, ειδικά στην περίπτωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, τα κράτη μέλη και οι οικονομίες τους χαρακτηρίζονται από ασυμμετρία και η σύγκλιση δεν είναι παρά ονομαστική. Η κρίση του 2007-2008 αποκάλυψε ότι το πιο σοβαρό δομικό πρόβλημα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης είναι ότι ο χαρακτήρας της είναι νομισματικός και όχι πολιτικός, κοινωνικός και οικονομικός. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της στάσης αποτελεί ο εξαιρετικά περιορισμένος προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα 157 δισεκατομμύρια ευρώ αντιστοιχούν σε 1% του ευρωπαϊκού ΑΕΠ, το οποίο είναι τρεις φορές μεγαλύτερο από τον προϋπολογισμό της Ελλάδας.²² Αν ο προϋπολογισμός των ΗΠΑ για το 2016 έφτανε το 20% του ΑΕΠ, γίνεται φανερό πως ο ευρωπαϊκός προϋπολογισμός δεν επαρκεί ούτε για τη σύγκλιση των οικονομιών ούτε για την άσκηση σταθεροποιητικής μακροοικονομικής πολιτικής.²³ Για την εξάλειψη των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων, το Ταμείο Συνοχής²⁴ βοηθάει τα κράτη μέλη που έχουν Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα (ΑΕΕ) ανά κάτοικο λιγότερο από 90

²⁰ Παπούλιας Νίκος, *Το Δομικό Πρόβλημα Της Οικονομικής Και Νομισματικής Ένωσης*

<https://powerpolitics.eu/%CF%84%CE%BF-%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B2%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%BA%CE%B1/> και <http://robertmundell.net/>

²¹ Ο.π. Παπούλιας Νίκος, <https://powerpolitics.eu>

²² Ο.π.

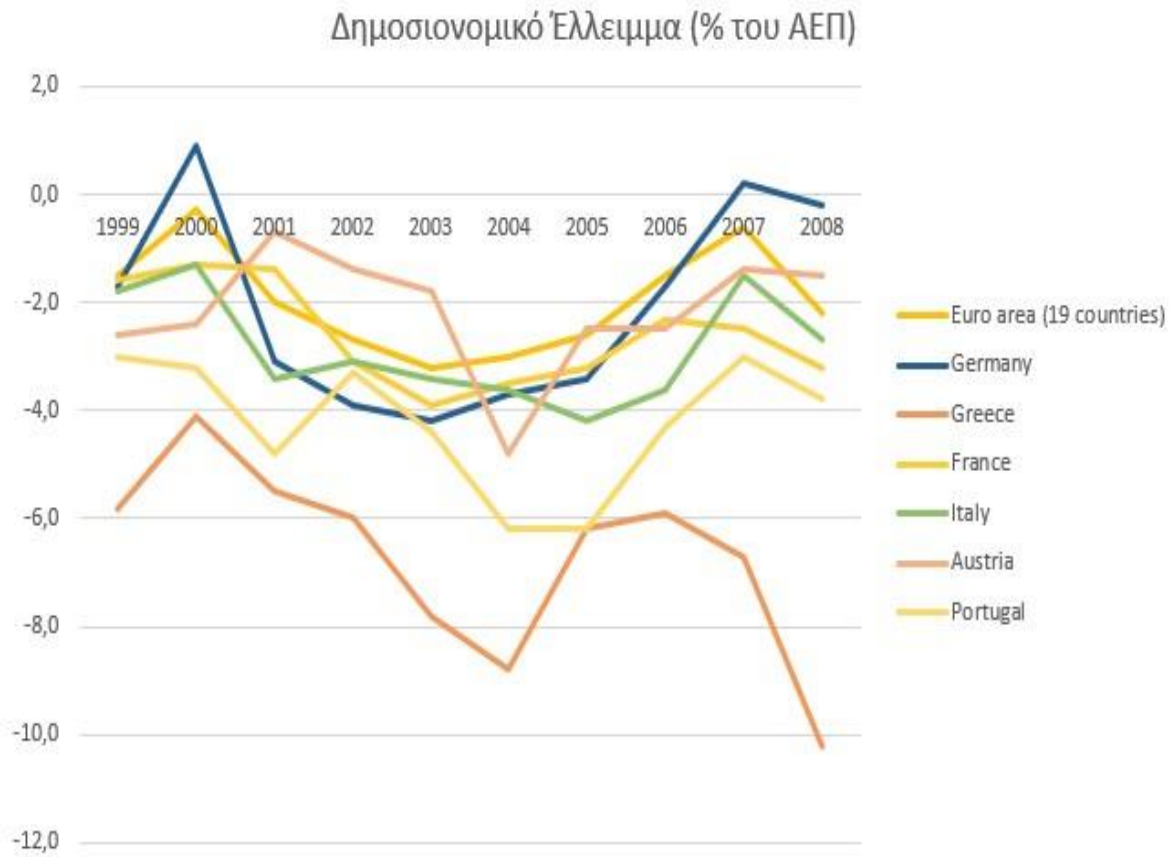
²³ Ο.π.

²⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/el/funding/cohesion-fund

% του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Το ποσό που διαθέτει το Ταμείο Συνοχής γι' αυτό το σκοπό φτάνει τα 63 δισεκατομμύρια ευρώ. Γίνεται εμφανές γι' άλλη μια φορά ότι τα ποσά που αναλογούν στα 15 κράτη μέλη που πληρούν τα κριτήρια για τη βοήθεια από το Ταμείο Συνοχής είναι σχετικά λίγα. Παρά το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης που εισήχθη το 1997 και υποχρέωνε τα μέλη της Ευρωζώνης να διατηρούν το χρέος τους σε ποσοστό χαμηλότερο του 60% του ΑΕΠ και το δημοσιονομικό έλλειμμα σε ποσοστό χαμηλότερο του 3% του ΑΕΠ, υπήρξαν χώρες όπως η Ιταλία και το Βέλγιο που μπήκαν στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση με χρέος 121% και 122% του ΑΕΠ αντίστοιχα (στοιχεία Φεβρουάριου 1998).²⁵ Όπως έχει ήδη ειπωθεί, μέχρι την κρίση του 2007-2008, τα κριτήρια για την εισδοχή στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση δεν τηρούνταν με απόλυτη αυστηρότητα. Το ίδιο μπορεί να ειπωθεί και για τα φορολογικά ζητήματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν η Βουλγαρία και η Μάλτα που διατηρούν χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές επιτρέποντας σε πολλές ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να μεταφέρουν την έδρα τους σε αυτές τις χώρες. Με αυτόν τον τρόπο πολλές επιχειρήσεις ενισχύουν τη θέση τους στον εμπορικό ανταγωνισμό ενώ ταυτόχρονα αυξάνουν την ανεργία και μειώνουν τα φορολογικά έσοδα άλλων κρατών μελών. Αναμφίβολα, τα προβλήματα στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση υπήρχαν από τη δημιουργία της καθώς τα πραγματικά μεγέθη των οικονομιών ήταν διαφορετικά. Από τη στιγμή όμως που τα κράτη μέλη εισήλθαν στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση έπρεπε να παραιτηθούν από τη νομισματική πολιτική και να ασχοληθούν αποκλειστικά με τη δημοσιονομική. Αυτό είχε ως συνέπεια να αυξηθούν τα δημοσιονομικά ελλείμματα γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, του οποίου οι κανόνες «έχουν ως στόχο να προλαμβάνουν τυχόν προβληματικές κατευθύνσεις των δημοσιονομικών πολιτικών».²⁶

²⁵ Ο.π. Παπούλιας Νίκος, <https://powerpolitics.eu>

²⁶ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/framework/stability-and-growth-pact_el

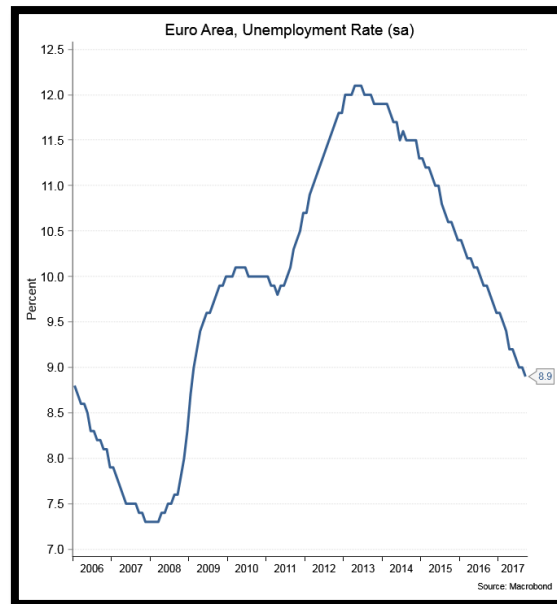

Εικόνα 5: Δημοσιονομικό Έλλειμμα (% του ΑΕΠ) Πηγή: Παπούλιας Νίκος, *Το Δομικό Πρόβλημα Της Οικονομικής Και Νομισματικής Ένωσης*, <https://powerpolitics.eu/>

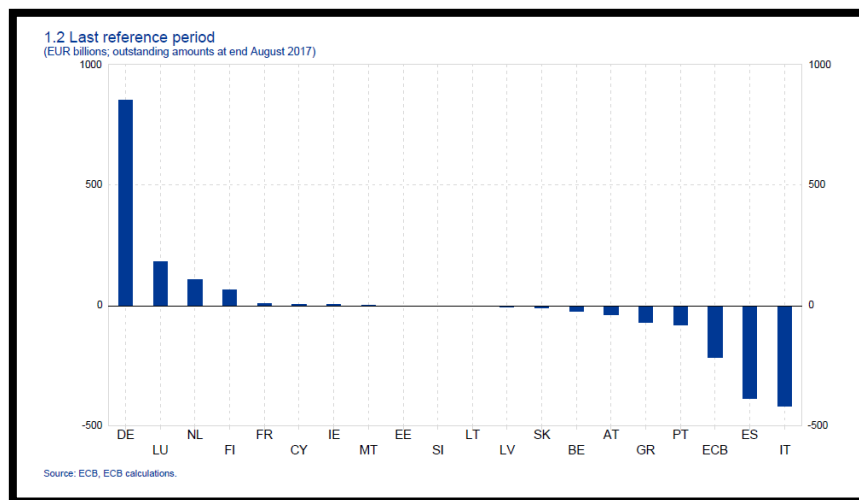
2.3. Τα Αποτελέσματα

Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι τα σημαντικά δομικά ζητήματα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης επηρέασαν σε πολύ μεγάλο βαθμό την πορεία της ευρωπαϊκής οικονομίας, ειδικά μετά την κρίση του 2007-2008. Μετά την αρχική παγωμάρα ακολούθησε η αργή ανάκαμψη ειδικά σε σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες αλλά και τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο μέσος όρος της ανεργίας στην Ευρωζώνη είναι 8,9% (Σεπτέμβριος 2017, Eurostat). Τον Ιούλιο του 2017 υπήρχαν 18,4 εκατομμύρια άνεργοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση και 14,5 εκατομμύρια άνεργοι στην Ευρωζώνη. Η Ελλάδα (21%) και η Ισπανία (16,7%) είχαν τα υψηλότερα επίπεδα ανεργίας και η Τσεχία (2,7%), η Γερμανία (3,6%) και η Μάλτα (4,1%) τα χαμηλότερα (εικόνα 6).²⁷ Την περίοδο αυτή διευρύνθηκε και η ανισότητα μεταξύ των χωρών του Βορρά και των χωρών του Νότου. Στην εικόνα 7 παρουσιάζονται τα στοιχεία του συστήματος πληρωμών μεταξύ των κεντρικών τραπεζών της Ευρωζώνης TARGET2. Η κρίση του 2007-2008 και ότι ακολούθησε προκάλεσε σοβαρούς κραδασμούς τόσο στην εικόνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και στην ιδεολογία της. Ο αριθμός των πολιτών που είναι επιφυλακτικοί ή δύσπιστοι απέναντι στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση αυξήθηκε. Το ρεύμα του ευρωσκεπτικισμού άρχισε να αποκτάει διακριτά και ισχυρά πολιτικά χαρακτηριστικά. Μετά από όλα αυτά, η συζήτηση (επιφανειακή ή ουσιαστική) για το μέλλον της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης ξεκίνησε.

²⁷ Eurostat: Στο 8,9% υποχώρησε ο δείκτης ανεργίας της Ευρωζώνης τον Σεπτέμβριο 2017 <http://bankingnews.gr/index.php?id=333842>

Εικόνα 6: Επίπεδα ανεργίας στην Ευρωζώνη. Πηγή: <http://bankingnews.gr/index.php?id=333842>

Εικόνα 7: στοιχεία του συστήματος πληρωμών μεταξύ των κεντρικών τραπεζών της Ευρωζώνης TARGET2 Πηγή: Παπούλιας Νίκος, *Το Δομικό Πρόβλημα Της Οικονομικής Και Νομισματικής Ένωσης*, <https://powerpolitics.eu/>

2.4. Το Μέλλον

Οι ηγέτες της Ευρώπης αντιλαμβάνονται ότι μια νέα κρίση θα μπορούσε να οδηγήσει στη διάλυση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Για το λόγο αυτό έχουν ληφθεί σοβαρά μέτρα. Ιδρύθηκε ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας και θεσμοθετήθηκαν δύο πακέτα κανονισμών, το Six Pack (εξάπτυχο) και το Two Pack (δίπτυχο), τα οποία ουσιαστικά συμπληρώνουν τα όποια κενά μπορεί να υπάρχουν στο Σύμφωνο Σταθερότητας. Το εξάπτυχο (Δεκέμβριος 2011) ενίσχυσε τους κανόνες του Συμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης καθώς και την εφαρμογή τους. Ακόμα, υπήρξε συντονισμός των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών σε μία διαδικασία που ονομάζεται Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Το δίπτυχο (Μάιος 2013) ενισχύει ακόμα περισσότερο την οικονομική και δημοσιονομική συνεργασία δηλαδή τον συντονισμό και την παρακολούθηση των δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών μελών. Τον Μάιο του 2017, η Επιτροπή εξέδωσε τη *Λευκή Βίβλο για την Εμβάθυνση της ONE*, προτείνοντας διάφορα μέτρα που φτάνουν μέχρι το 2025 γνωστά και ως «πέντε σενάρια για την Ευρώπη έως το 2025» όπως είναι η δημιουργία ενός συστήματος προστασίας των επενδύσεων και ενός συστήματος ασφάλισης της ανεργίας.²⁸ Οι υποστηρικτές της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης θεωρούν ιδιαίτερες σημαντικές και απαραίτητες αυτές τις αλλαγές για την ύπαρξη και βιωσιμότητα της Ένωσης. Ωστόσο, όποια μέτρα κι αν παρθούν θα έχουν να κάνουν με τους πολιτικούς και κοινωνικούς συσχετισμούς στην Ευρώπη. Το Brexit, ο ευρωσκεπτικισμός και η άνοδος της άκρας δεξιάς είναι κάποιοι από τους παράγοντες που θα αποτελέσουν τροχοπέδη στην ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

²⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Λευκή Βίβλος για το μέλλον της Ευρώπης*, Βρυξέλλες, Μάρτιος 2017

3. Η υιοθέτηση ενιαίου νομίσματος στο εμπόριο

3.1 Τα οφέλη από το κοινό νόμισμα

Η υιοθέτηση ενός ενιαίου νομίσματος στο εμπόριο εξετάζεται με τέσσερις διαφορετικούς τρόπους:

- 1) η ενδογένεια της οικονομικής ενοποίησης
- 2) η ενδογένεια της χρηματοοικονομικής ενοποίησης
- 3) η ενδογένεια της συμμετρίας των στοχαστικών διαταραχών
- 4) η ενδογένεια του προϊόντος και της ευκαμψίας στην αγορά χρήματος.²⁹

Κάθε νομισματική ένωση αποτελεί κίνητρο ώστε να δυναμώσει και να αυξηθεί το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Από την εποχή που η Ευρώπη αναζητούσε την πρώτη «κοινή αγορά» μέχρι σήμερα, το εμπόριο ανάμεσα στις Ευρωπαϊκές χώρες έχει αυξηθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό. Το κοινό νόμισμα για να αποκτήσει τη δική του δυναμική χρειάζεται χρόνο. Με τη νομισματική ενοποίηση αλλάζουν τα σύνορα των χωρών, μειώνονται οι αποστάσεις και αλλάζει η συμπεριφορά του ιδιωτικού και εν συνεχεία του δημόσιου τομέα. Το κοινό νόμισμα αποτελεί «δέσμευση για μελλοντική εναρμόνιση πολλών ζητημάτων που αφορούν στην ρύθμιση κοινωνικών και πολιτικών αρχών».³⁰ Το κοινό νόμισμα καθιστά πιο δύσκολο τον κίνδυνο υποτίμησης του νομίσματος, ενθαρρύνει ξένες επενδύσεις και συμβάλλει μακροπρόθεσμα στην πολιτική ενοποίηση. Οι παραγωγοί φαίνεται να είναι πιο πρόθυμοι να αναλάβουν το κόστος που αφορά σε εξαγωγές στο εξωτερικό. Έτσι προωθείται το αμοιβαίο εμπόριο, η οικονομική ενοποίηση και την ενοποίηση των αγορών κεφαλαίων.³¹ Για να καθοριστούν τα οφέλη του κοινού νομίσματος είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε την έκταση του αμοιβαίου εμπορίου ανάμεσα στα μέλη μιας νομισματικής ένωσης και τη συσχέτιση των οικονομικών τους κύκλων. Έτσι, χώρες που έχουν υψηλό αμοιβαίο εμπόριο ή συσχέτιση εναλλαγών του εισοδήματος υποστηρίζουν το κοινό νόμισμα.³² Με το γράφημα που παρουσιάζει τη γραμμή άριστης νομισματικής

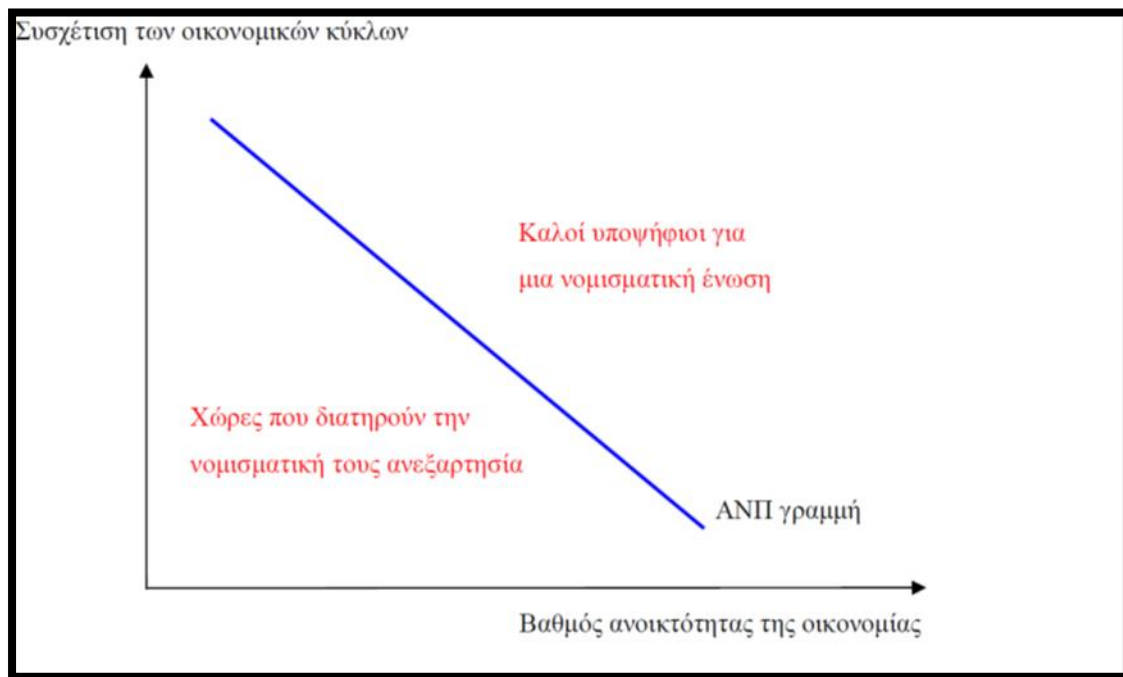
²⁹ Τσαλουχίδης Νικόλαος, *Αξιολογώντας την Επίδραση του Ευρώ στο Διμερές Εμπόριο*, Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Πάτρα, 2008, σελ. 7

³⁰ Ο.π. σελ.8

³¹ Ο.π. σελ.8

³² Ο.π. σελ.8

περιοχής παρακολουθούμε το κόστος και τα οφέλη από μια νομισματική ένωση (εικόνα 8). Όσες χώρες βρίσκονται αριστερά από τη γραμμή άριστης νομισματικής περιοχής θεωρούν ότι έχουν συμφέρον να διατηρήσουν το δικό τους νόμισμα. Όσες χώρες βρίσκονται δεξιά από τη γραμμή άριστης νομισματικής περιοχής αποτελούν καλοί υποψήφιοι για μια νομισματική ένωση.

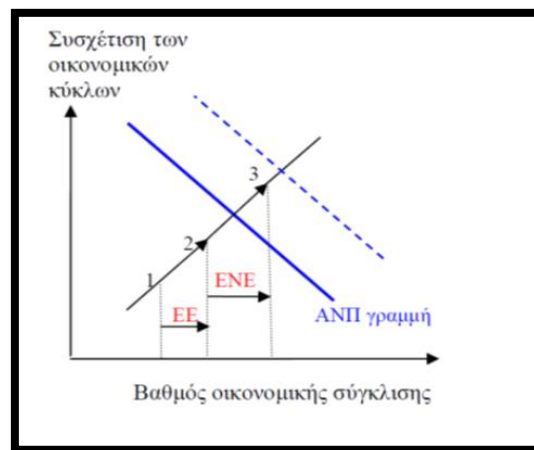
Εικόνα 8: Χώρες με νομισματική ανεξαρτησία και υποψήφιες για μια νομισματική ένωση. Πηγή: Τσαλουχίδης Νικόλαος, *Αξιολογώντας την Επίδραση του Ευρώ στο Διμερές Εμπόριο*, Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Πάτρα, 2008, σελ. 9

Το ζήτημα για το εάν μια χώρα πρέπει να συμμετέχει σε μια νομισματική ένωση ή όχι είναι εξαιρετικά πολύπλοκο και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πολλοί παράμετροι: ο ρυθμός ανάπτυξης, το ποσοστό της ανεργίας, τα επιτόκια, ο πληθωρισμός κλπ. Ασφαλώς, τα επιχειρήματα υπέρ της ευρωπαϊκής και νομισματικής ενοποίησης είναι ισχυρά. Όσο πιο μεγάλος είναι ο βαθμός ενοποίησης και όχι μόνο ο νομισματικός και οικονομικός, αλλά και ο πολιτικός και κοινωνικός, τόσο μεγαλύτερα είναι τα οφέλη για τα κράτη μέλη. Η μείωση του εμπορικού κόστους, η νομισματική σταθερότητα, η διαφάνεια και η συγκρισιμότητα των τιμών τους αποτελούν επιχειρήματα υπέρ του ευρώ. Είναι ξεκάθαρο ότι όταν οι επιχειρήσεις εισέρχονται σ' ένα νέο οικονομικό περιβάλλον όπως είναι αυτό της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης τότε πρέπει

να γίνουν πιο ορθολογικές και αποτελεσματικές.³³ Σύμφωνα με τον Τσαλουχίδη, η παραδοσιακή θεωρία του εμπορίου υποστηρίζει ότι το εμπόριο έχει θετική επίδραση στο επίπεδο του πραγματικού εισοδήματος, ενώ η σύγχρονη θεωρία του εμπορίου, εισάγει τον ρόλο των αυξανόμενων αποδόσεων κλίμακας στο εμπόριο και της ενδογένειας στην τεχνολογία.³⁴

Εικόνα 9: Παραδοσιακή άποψη της άριστης νομισματικής περιοχής Πηγή: Τσαλουχίδης Νικόλαος, *Αξιολογώντας την Επίδραση του Ευρώ στο Διμερές Εμπόριο*, σελ. 11

Εικόνα 10: Υπόθεση ενδογένειας. Πηγή: Τσαλουχίδης Νικόλαος, *Αξιολογώντας την Επίδραση του Ευρώ στο Διμερές Εμπόριο*, σελ. 11

³³ Ο.π. σς 9-10

³⁴ Ο.π. σελ. 10

Μπορούμε να παρακολουθήσουμε την παραδοσιακή θεωρία της άριστης νομισματικής περιοχής σαν αύξουσα συνάρτηση του βαθμού οικονομικής ενοποίησης (εικόνα 10). Η καμπύλη LL είναι το κόστος συμμετοχής μιας χώρας σε μια νομισματική ένωση, ενώ η καμπύλη GG είναι τα οφέλη από μια τέτοια συμμετοχή. Από το σημείο τομής και πάνω μια χώρα έχει ωφεληθεί από τη συμμετοχή της στο νέο οικονομικό περιβάλλον.

Στην εικόνα 11 βλέπουμε μια ομάδα κρατών που βρίσκονται στο σημείο 1. Η συμφωνία τους να ενωθούν, θα τις οδηγήσει σταδιακά στο σημείο 2. Αυτό θα προκύψει από την αύξηση της οικονομικής ενοποίησης και της συσχέτισης των οικονομικών κύκλων. Αν αυτά τα κράτη μέλη αποφασίσουν να συμμετέχουν ή να σχηματίσουν μια νομισματική ένωση τότε αργά ή γρήγορα θα κινηθούν προς τη θέση 3, αφού θα δυναμώσει ακόμα περισσότερο η οικονομική ενοποίηση και θα αυξηθεί κι άλλο η συσχέτιση των οικονομικών κύκλων.

3.2 Ενδογένεια της οικονομικής ενοποίησης

Για να μπορέσουμε να εξετάσουμε την επίδραση που έχει το ενιαίο νόμισμα στο εμπόριο, χρησιμοποιούμε το gravity model (υπόδειγμα της βαρύτητας). Στο μοντέλο αυτό εισάγονται δύο βασικές νομισματικές μεταβλητές: μιας ψευδομεταβλητής με την οποία διαπιστώνουμε αν οι εμπορικοί εταίροι χρησιμοποιούν το ίδιο νόμισμα, και ενός μέτρου της μεταβλητικότητας των διμερών συναλλαγματικών ισοτιμιών. Έχουν γίνει πάρα πολλές έρευνες για τη σχέση που υπάρχει μεταξύ του εμπορίου και του κοινού νομίσματος. Κάποιοι ερευνητές όπως οι Frankel και Rose έχουν διαπιστώσει μέχρι και τριπλασιασμό της εμπορικής δραστηριότητας όταν υιοθετήθηκε το κοινό νόμισμα, ενώ άλλοι ερευνητές (Baldwin, Skudelny και Taglioni) δεν έχουν διαπιστώσει καμία σημαντική αλλαγή.³⁵ Στο ζήτημα της συναλλαγματικής ισοτιμίας, διάφορες χώρες προκρίνουν συγκεκριμένους διακανονισμούς. Είναι σημαντικό για μια χώρα να έχει τη δική της ανεξάρτητη νομισματική πολιτική και μπορεί να παρεμβαίνει στις αγορές συναλλάγματος. Οι κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες μπορούν να οδηγήσουν στην αποσταθεροποίηση των αγορών, σε κερδοσκοπικές κινήσεις κεφαλαίων οι οποίες με τη σειρά τους μπορούν να οδηγήσουν σε βίαιη προσαρμογή των συναλλαγματικών ισοτιμιών και εξάντληση των συναλλαγματικών αποθεμάτων των Κεντρικών Τραπεζών. Τόσο οι κενυσιανοί όσο και οι μονεταριστές υποστηρίζουν ότι όταν συνδυάζεται η απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων με τις κλειδωμένες συναλλαγματικές ισοτιμίες τότε δημιουργείται στρέβλωση των τιμών. Αν λοιπόν Πιο οι συναλλαγματικές ισοτιμίες μένουν κλειδωμένες, τότε η αναγκαία προσαρμογή γίνεται με τη μεταβολή στις τιμές των προϊόντων ή στον όγκο παραγωγής. Αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την αποσταθεροποίηση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου και τη δημιουργία ύφεσης και ανεργίας στην οικονομία.

Σύμφωνα με τους Baldwin, Skudelny και Taglioni στην Ευρωζώνη παρατηρείται αύξηση του αριθμού των μονοπωλιακών επιχειρήσεων.³⁶ Ενδιαφέρον παρουσιάζει

³⁵ Αναφέρεται στον Τσαλουχίδη, ο.π. σελ. 12

³⁶ Αναφέρεται στον Τσαλουχίδη, ο.π. σελ. 13

και η έρευνα των Beck και Weber που εξετάζουν την διακύμανση των μεταβολών των σχετικών τιμών σε σχέση με την τοποθεσία. Πιο συγκεκριμένα, αν ο παράγοντας τοποθεσία μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο που αναπτύσσεται μεταξύ ζευγών χωρών.³⁷ Οι ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι «η απόσταση μεταξύ των πόλεων εξηγεί

σε μεγάλο βαθμό την απόκλιση στην τιμή παρεμφερών αγαθών σε διαφορετικές τοποθεσίες».³⁸ Ακόμα βρήκαν ότι η απόκλιση στη σχετική τιμή ήταν μεγαλύτερη για δυο πόλεις που βρίσκονται σε διαφορετικές χώρες παρά για δυο πόλεις που βρίσκονταν στην ίδια χώρα. Μπορεί τα σύνορα να μην έχουν την ίδια δύναμη που είχαν πριν την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, ωστόσο, η απόσταση και τα σύνορα δεν έχουν χάσει τελείως το χαρακτήρα τους.

³⁷ Ο.π.σελ.14

³⁸ Ο.π. σελ.14

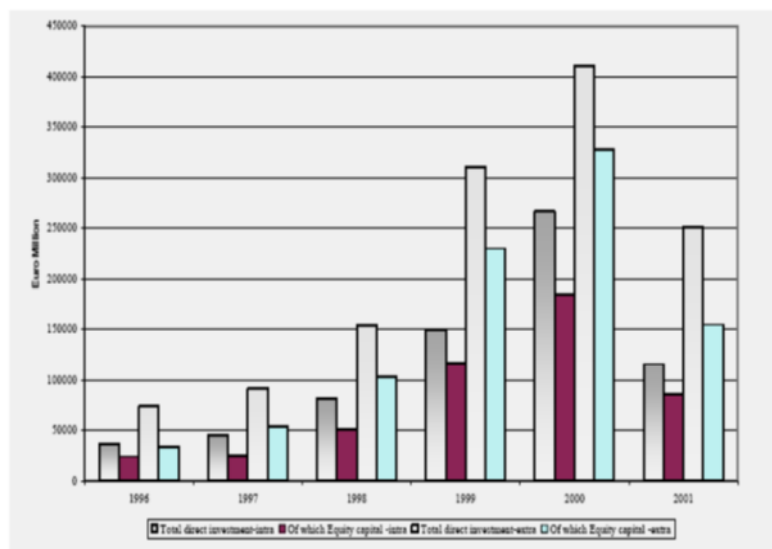
3.3. Ενδογένεια της χρηματοοικονομικής ενοποίησης

Για να επιτευχθεί η χρηματοοικονομική ενοποίηση είναι απαραίτητο όσοι συμμετέχουν στην αγορά να:

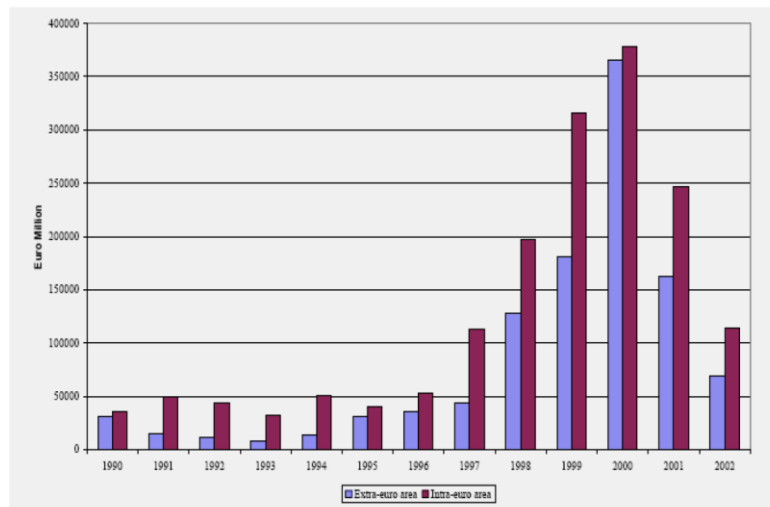
- 1) έρχονται αντιμέτωποι μ' ένα σύνολο κανόνων ενιαίο για όλους
- 2) έχουν ισότιμη πρόσβαση σε χρηματοοικονομικά εργαλεία ή υπηρεσίες
- 3) έχουν ίση μεταχείριση ως ενεργά άτομα στην αγορά

Αν όλα τα παραπάνω ισχύουν τότε θα υπάρχει βελτιωμένη κατανομή κεφαλαίων, βελτίωση της αποδοτικότητας και μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι οι αγορές χρήματος ενοποιήθηκαν σχεδόν αμέσως με την εισαγωγή του ευρώ.

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 υπάρχει αύξηση στις επενδυτικές ροές χρηματοφυλακίου ανάμεσα στην Ευρωζώνη και στο εξωτερικό. Στην εικόνα 11 παρουσιάζεται η ροή ξένων έμμεσων επενδύσεων όσον αφορά τόσο την ζώνη του ευρώ αλλά και την περίοδο 1996-2001. Υπάρχουν τέσσερις στήλες, οι δυο πρώτες στήλες απεικονίζουν την συνολική έμμεση επένδυση και τα ίδια κεφάλαια στην ζώνη του ευρώ, ενώ οι δυο επόμενες στήλες έχουν να κάνουν με τις χώρες εκτός Ευρωζώνης. Σημαντικότερες ροές παρουσιάζονται την περίοδο 1998-2001.

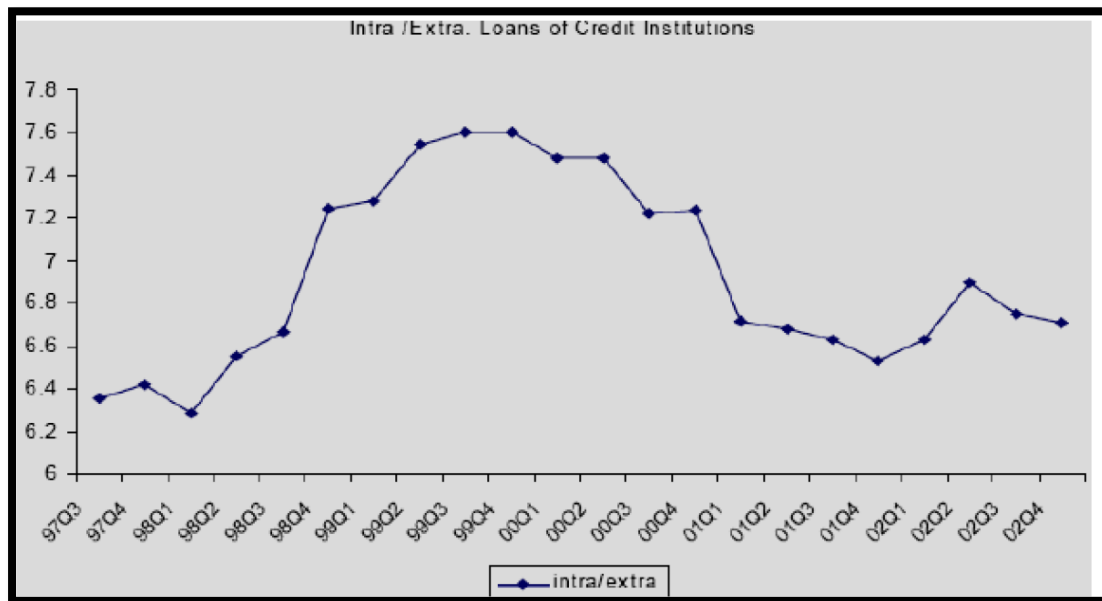

Εικόνα 11: Ροή ξένων έμμεσων επενδύσεων όσον αφορά τόσο την ζώνη του ευρώ αλλά την εκτός για την περίοδο 1996-2001 Πηγή: Τσαλουχίδης Νικόλαος, *Αξιολογώντας την Επίδραση του Ευρώ στο Διμερές Εμπόριο*, σελ. 16

Εικόνα 12: Συγχωνεύσεις και αποκτήσεις εταιρειών Πηγή: Τσαλουχίδης Νικόλαος, *Αξιολογώντας την Επίδραση του Ευρώ στο Διμερές Εμπόριο*, σελ. 17

Στην εικόνα 12, υπάρχουν οι συγχωνεύσεις και οι αποκτήσεις εταιρειών το χρονικό διάστημα μεταξύ 1996 και 2000 λόγω οικονομικής άνθησης. Την περίοδο αυτή, οι τράπεζες επιδιώκουν την αύξηση της αποδοτικότητας των κεφαλαίων τους. Έτσι υπάρχουν μη-χρηματοοικονομικές εταιρίες που εισέρχονται στην αγορά κεφαλαίων. Τα δάνεια αποκτούν σημαντικότερη θέση στους ισολογισμούς των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Στην εικόνα 13, παρατηρούμε το καθαρό απόθεμα των δανείων των κατοίκων της Ευρωζώνης έναντι των κατοίκων εκτός Ευρωζώνης. Η ζήτηση δανείων αυξάνεται σημαντικά εντός Ευρωζώνης από τις αρχές του 1998 μέχρι τα τέλη του 2000.

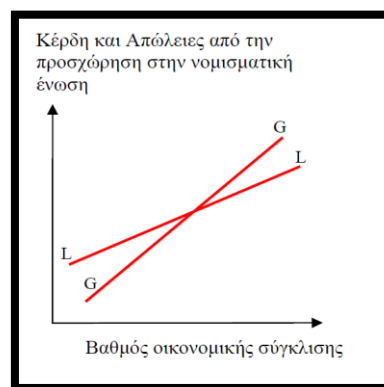

Εικόνα 13: Το καθαρό απόθεμα των δανείων των κατοίκων της Ευρωζώνης έναντι αυτού των κατοίκων εκτός Ευρωζώνης. Πηγή: Τσαλουχίδης Νικόλαος, Αξιολογώντας την Επίδραση του Ευρώ στο Διμερές Εμπόριο, σελ. 18

Αν μπορούμε να πούμε ότι σε κάποιο πεδίο της Ευρωζώνης υπήρξε σοβαρή πρόοδος αυτό είναι το πεδίο της χρηματοοικονομικής ενοποίησης. Αναμφίβολα, το ευρώ μετασχημάτισε την αγορά χρήματος, ωστόσο, δεν μιλάμε για εντελώς ενοποιημένη χρηματοοικονομική αγορά.

3.4. Ενδογένεια της συμμετρίας των στοχαστικών διαταραχών

Η οικονομική ενοποίηση επηρέασε το εμπόριο σε τέτοιο βαθμό που ίσως ακόμα δεν είμαστε σε θέση να το κατανοήσουμε. Η εξάλειψη των εμποδίων στις εμπορικές συναλλαγές λειτούργησε θετικά για στο εμπόριο και οδήγησε στην επίτευξη επιχειρηματικών κύκλων με μεγαλύτερη συσχέτιση.³⁹ Η ισχυροποίηση της οικονομικής ενοποίησης θα φέρει μεγαλύτερα οφέλη από την απόκτηση γνώσης και τεχνολογίας. Ακόμα και η επαγγελματική και οικονομική ασφάλεια μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα μέσω της ενοποίησης της αγοράς.

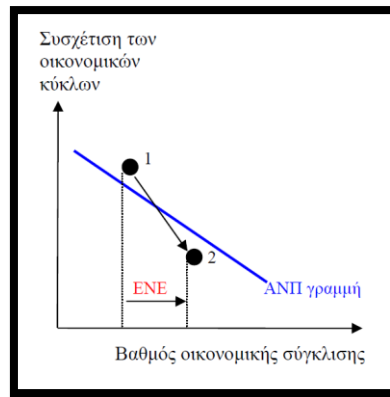

Εικόνα 14: Εναλλακτική άποψη της άριστης νομισματικής περιοχής Πηγή: Τσαλουχίδης Νικόλαος, *Αξιολογώντας την Επίδραση του Ευρώ στο Διμερές Εμπόριο*, σελ. 19

Στην εικόνα 14 παρουσιάζεται η εναλλακτική άποψη της άριστης νομισματικής περιοχής. Εδώ, η LL έχει θετική κλίση. Αυτό επιδρά στην γραμμή άριστης νομισματικής περιοχής.

Στην εικόνα 15 παρατηρούμε ότι η αύξηση του βαθμού οικονομικής σύγκλισης αυξάνει το κόστος της ενοποίησης και μετατοπίζει την χώρα μακριά από τη γραμμή της άριστης νομισματικής περιοχής. Καθώς λοιπόν αυξάνεται ο βαθμός οικονομικής σύγκλισης, μειώνεται η συσχέτιση των οικονομικών κύκλων.

³⁹ Ο.π. σς. 18-19

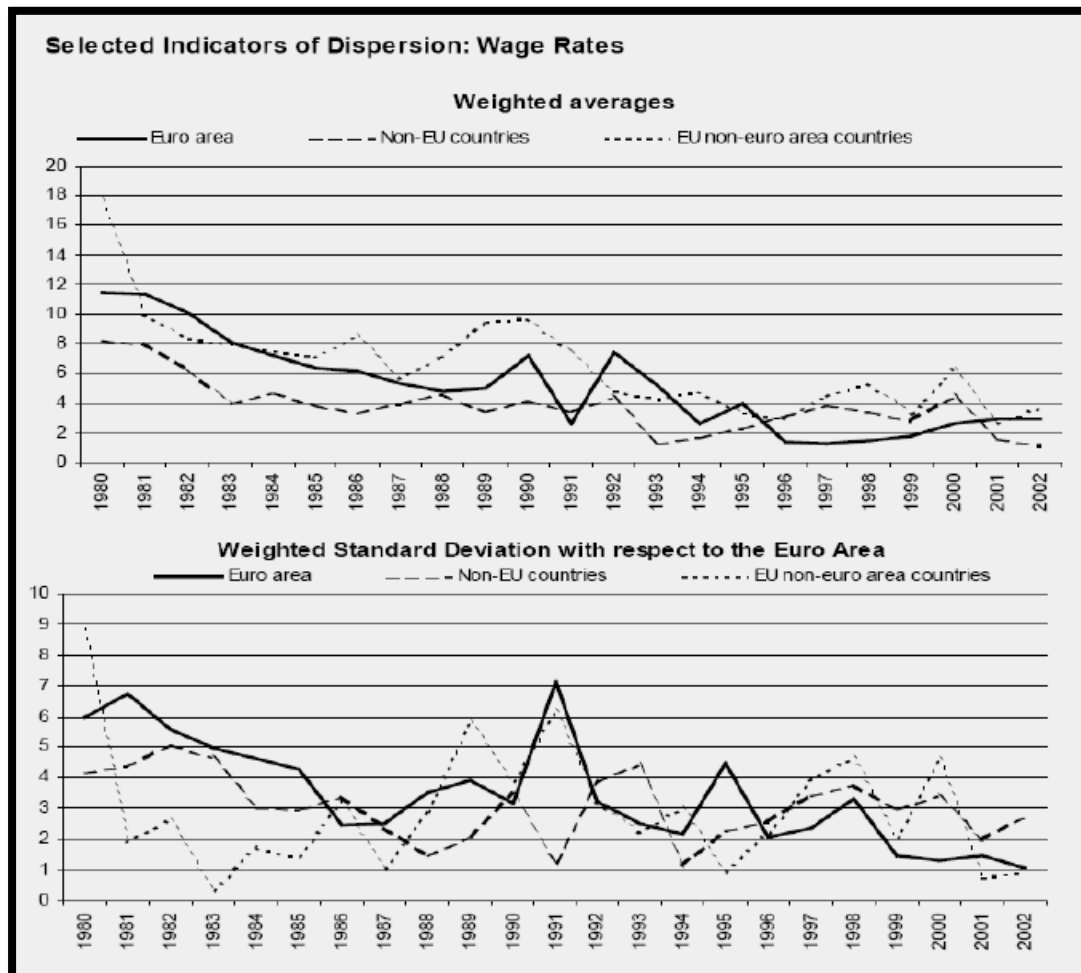

Εικόνα 15: Υπόθεση εξειδίκευσης Πηγή: Τσαλουχίδης Νικόλαος, *Αξιολογώντας την επίδραση του ευρώ στο διμερές εμπόριο*, σελ. 19

Οι νομισματικές ενώσεις προϋποθέτουν μια δέσμευση που είναι σοβαρή και σταθερή. Έτσι αποφεύγονται και οι υποτιμήσεις που βίωναν οι πολίτες στα εθνικά κράτη. Οι νομισματικές ενώσεις καθιστούν τις ξένες επενδύσεις σχετικά πιο εύκολες, προωθούν το αμοιβαίο εμπόριο και ενισχύουν τις χρηματοοικονομικές και πολιτικές ενοποιήσεις.

3.5. Ευελιξία στην αγορά εργασίας

Από την ίδρυση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης αυτό που προέχει είναι η σταθερότητα του ευρώ, των ονομαστικών μισθών και η μείωση του πληθωρισμού.

Εικόνα 16: Επίπεδα μισθών Πηγή: Τσαλουχίδης Νικόλαος, *Αξιολογώντας την επίδραση του ευρώ στο διμερές εμπόριο*, σελ. 21

Στην εικόνα 16 παρατηρούμε τα επίπεδα των πραγματικών μισθών. Η ενιαία γραμμή μας δείχνει τη διασπορά των μισθών για τις χώρες της Ευρωζώνης. Η διακεκομμένη γραμμή μας δείχνει τη διασπορά των μισθών για τις χώρες που δεν είναι στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η ισχνή διακεκομμένη γραμμή μας παρουσιάζει τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά δεν έχουν ως εθνικό τους νόμισμα το ευρώ. Οι μισθοί στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση έχουν παραμείνει σταθεροί ή έχουν μειωθεί και αυτό οφείλεται σε πολλούς λόγους. Η απελευθέρωση

της αγοράς εργασίας, η ανεργία και η διάλυση των εργατικών σωματείων και συλλόγων έχει φέρει στασιμότητα στην αύξηση των μισθών.

4. Το ευρώ και η επίδραση των κεφαλαιακών περιορισμών στον κύκλο εργασιών των εμπορικών επιχειρήσεων

Η συμπλήρωση τριών χρόνων από την επιβολή των κεφαλαιακών περιορισμών στην ελληνική οικονομία έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην καθημερινότητα εκατομμυρίων πολιτών αλλά, πολύ περισσότερο, έχει μεταβάλλει το τοπίο, σχετικά με τις προτεραιότητες, τις ανάγκες και τις προοπτικές επιβίωσης των επιχειρήσεων. Η προσαρμογή σε μία νέα πραγματικότητα που έχει να κάνει με τη μειωμένη ρευστότητα και τις νέες μεθόδους αποδοχής και διενέργειας πληρωμών δεν είναι ιδιαίτερα εύκολη. Αλλά ακόμα και η χαλάρωση των κεφαλαιακών περιορισμών από την Τράπεζα της Ελλάδος και τις εποπτικές αρχές, θα αφορά κυρίως στις επιχειρήσεις και θα προβλέπει τη διεύρυνση των ορίων για τη διευκόλυνση πραγματοποίησης των εισαγωγών.

Παρακάτω εξετάζονται επτά παράμετροι που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στους κεφαλαιακούς περιορισμούς και επηρέασαν άμεσα τον τρόπο λειτουργίας αλλά και το σχεδιασμό χιλιάδων επιχειρήσεων.

1. Ρευστότητα

Οι έντονοι περιορισμοί που είχαν επιβληθεί με τους κεφαλαιακούς περιορισμούς, τόσο στο ημερήσιο όριο ανάληψης μετρητών από τα ΑΤΜ των τραπεζών όσο και στις συναλλαγές των επιχειρήσεων με το εξωτερικό, έχουν χαλαρώσει σε κάποιο βαθμό. Συχνά, για να εισάγει μια επιχείρηση αγαθά, μηχανήματα και πρώτες ύλες ώστε να εξυπηρετήσει τις ανάγκες της, βρίσκονταν μπλεγμένη σε χρονοβόρες και επιζήμιες διαδικασίες καθώς για πολλές από αυτές απαιτούνταν έγκριση από την Επιτροπή Έγκρισης Τραπεζικών Συναλλαγών. Αρκετοί ελεύθεροι επαγγελματίες, στην προσπάθεια τους να σώσουν τις επιχειρήσεις τους, έλαβαν διάφορα μέτρα όπως είναι η καθυστέρηση των πληρωμών προς τους προμηθευτές και το προσωπικό τους ή ακόμα και πάγωμα των παραγωγικών διαδικασιών των εξαιτίας της έλλειψης πρώτων υλών. Η επιβολή των κεφαλαιακών περιορισμών προκάλεσε σημαντικές επιπλοκές στην αγορά καθώς διογκώθηκαν οι γραφειοκρατικές διαδικασίες με

αποτέλεσμα να καθυστερούν ακόμα περισσότερο οι πληρωμές των προμηθευτών στο εξωτερικό.

Οι κεφαλαιακοί περιορισμοί έβλαψαν ιδιαίτερα τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς αυτές δεν είχαν την αναγκαία ρευστότητα ούτε τους μεγάλους αποθηκευτικούς χώρους, με αποτέλεσμα να εισάγουν συχνά μικρές ποσότητες εμπορευμάτων σε υψηλότερες τιμές. Οι κεφαλαιακοί περιορισμοί έβλαψαν και τις εξαγωγές. Πολλές πρώτες ύλες εισάγονταν από το εξωτερικό για την παραγωγή των προϊόντων μιας επιχείρησης. Η μεγάλη καθυστέρηση εισαγωγής των πρώτων υλών δυσκόλευε την παραγωγή των προϊόντων στην Ελλάδα και την εξαγωγή τους επιβαρύνοντας με αυτόν τον τρόπο το υψηλό εμπορικό έλλειμμα της χώρας.

Πολλές επιχειρήσεις στο εξωτερικό, φοβούμενες μήπως χάσουν τα χρήματα τους, ζητούσαν από τις ελληνικές επιχειρήσεις την προπληρωμή του εμπορεύματος καθιστώντας την οικονομική τους κατάσταση ακόμα πιο δύσκολη. Για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα αυτό, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έκαναν παραγγελίες πρώτων υλών σε μικρές ποσότητες προσπαθώντας να μειώσουν το κόστος παραγωγής ενώ οι μεγάλες επιχειρήσεις έκαναν παραγγελίες πρώτων υλών σε μεγάλες ποσότητες για να μη χρειάζεται να παραγγέλνουν συχνά. Με τους κεφαλαιακούς περιορισμούς σημειώθηκαν πολλές καθυστερήσεις στη διεκπεραίωση των συναλλαγών με αποτέλεσμα ορισμένες παραγγελίες να φτάνουν καθυστερημένα, προκαλώντας και οικονομική ζημιά αλλά και βλάβη στο κύρος των επιχειρήσεων.

2. Καταθέσεις – ELA

Η μεγάλη εκροή καταθέσεων από το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έγινε το διάστημα μεταξύ του Νοεμβρίου του 2014 και του Ιουνίου του 2015, φτάνοντας περίπου τα 42 δισεκατομμύρια ευρώ και καθιστώντας την επιβολή των κεφαλαιακών περιορισμών αναγκαίο κακό για την επιβίωση των τραπεζών.⁴⁰ Σήμερα οι καταθέσεις του ιδιωτικού τομέα που περιλαμβάνει επιχειρήσεις και νοικοκυριά, φτάνουν τα 119 δισεκατομμύρια ευρώ. Η έκτακτη ρευστότητα ύψους 89 δισεκατομμυρίων που αντλήθηκε από τον Μηχανισμό Έκτακτης Ρευστότητας (ELA) τον Ιούλιο του 2015 μαρτυρά τη δύσκολη κατάσταση στην οποία είχε έρθει οι εγχώριες τράπεζες.⁴¹ Η εξάρτηση του εγχώριου τραπεζικού συστήματος από τον ELA μειώθηκε στα 65,1

⁴⁰ Η συζήτηση για την αναγκαιότητα ή μη των κεφαλαιακών περιορισμών διήρκεσε αρκετούς μήνες και ακούστηκαν πολλές και ενδιαφέρουσες απόψεις.

⁴¹ Και πάλι αναπτύχθηκε μια ενδιαφέρουσα συζήτηση για το εάν έπρεπε οι ελληνικές τράπεζες να δεχτούν μια τέτοια βοήθεια.

δισεκατομμύρια ευρώ το 2016 και στα 40,7 δισεκατομμύρια ευρώ τον Μάιο του 2017.

3. Δείκτης Κύκλου Εργασιών και Δείκτης Όγκου στο λιανικό εμπόριο

Οι κεφαλαιακοί περιορισμοί έγιναν ιδιαίτερα αισθητοί κατά τη διάρκεια των δωδεκάμηνων Ιουλίου 2014 - Ιουνίου 2015 και Ιουλίου 2015 - Ιουνίου 2016 με το Δείκτη Κύκλου Εργασιών να σημειώνει πτώση στο λιανικό εμπόριο κατά 4,9% και του Δείκτη Όγκου 3,3%. Η όποια ανάκαμψη σημειώθηκε κατά την περίοδο από τον Ιούλιο του 2016 μέχρι το Μάρτιο του 2017 μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι πρώτοι δώδεκα μήνες των κεφαλαιακών περιορισμών ήταν η περίοδος κατά την οποία οι αρνητικές επιπτώσεις στο τζίρο των επιχειρήσεων έφτασαν στο αποκορύφωμά τους.

4. Εμπορικό ισοζύγιο αγαθών πριν και μετά τους κεφαλαιακούς περιορισμούς

Πίνακας: Εξέλιξη του εμπορικού ελλείμματος αγαθών πριν και μετά τα Capital Controls (πηγή ΤτΕ, σε εκ. €)			
	Εξαγωγές	Εισαγωγές	Έλλειμμα Εμπορικού Ισοζυγίου Αγαθών
Ιούλιος 2014 – Ιούνιος 2015 (πριν από τους κεφαλαιακούς περιορισμούς)	26.233,6	47.138,9	-20.905,3
Ιούλιος 2015 – Ιούνιος 2016	23.791,1	39.725,7	-15.934,6
Ιούλιος 2016 –	21.862,9	36.398,8	-14.535,9

Απρίλιος 2017			
---------------	--	--	--

Η συρρίκνωση του εμπορικού ελλείμματος αγαθών κατά 4,97 δισεκατομμύρια ευρώ κατά τη διάρκεια του πρώτου χρόνου επιβολής των κεφαλαιακών περιορισμών (Ιούλιος του 2015 έως Ιούνιο του 2016) βασίζεται στη μείωση των εισαγωγών κατά 7,41 δισεκατομμύρια ευρώ. Την ίδια στιγμή η εξαγωγική δραστηριότητα είχε μειωθεί κατά 2,44 δισεκατομμύρια ευρώ. Οι εξαγωγές και οι εισαγωγές θα μειωθούν περαιτέρω την επόμενη χρονιά.

5. Κόκκινα Δάνεια

Ως κόκκινα δάνεια χαρακτηρίζονται όσα δάνεια έχουν καθυστέρηση πάνω από έξι μήνες. Το 2016 τα κόκκινα δάνεια ξεπερνούσαν τα 110 δισεκατομμύρια ευρώ. Τα χρέη των νοικοκυριών προς το δημόσιο, δηλαδή ασφαλιστικά ταμεία, ΔΕΚΟ και εφορία έφταναν τα 100 δισεκατομμύρια. Η αβεβαιότητα που προκάλεσε η επιβολή των κεφαλαιακών περιορισμών συνέβαλε αποφασιστικά σε αυτήν τη στάση πληρωμών.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της εισοδηματικής επισφάλειας αποτελεί το γεγονός ότι στην περίπτωση που υπήρχε ανάγκη πληρωμής ενός ποσού γύρω στα 500 ευρώ, το 51,4% του πληθυσμού δήλωνε ότι θα δυσκολευόταν να καλύψει τη δαπάνη, ενώ το 15,8% δεν θα μπορούσε να την καλύψει καθόλου.⁴²

6. Επιταγές

Οι επιταγές που αποτελούσαν ένα συνηθισμένο μέσο συναλλαγής της αγοράς δέχθηκε ένα πολύ ισχυρό χτύπημα με την επιβολή των κεφαλαιακών περιορισμών. Στην πραγματικότητα οι επιταγές εξαφανίστηκαν από την αγορά. Πριν από τους κεφαλαιακούς περιορισμούς διακινούνταν μέσω των επιταγών ένα ποσό που έφτανε τα 150 δισεκατομμύρια ευρώ.

7. Οι ηλεκτρονικές συναλλαγές κατά τη διάρκεια των κεφαλαιακών περιορισμών

⁴² <http://previous.imegsevee.gr/dtimegsevee/1127-dteisodima2016> Έρευνα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ - Δεκέμβριος 2016 – Υπερχρέωση και μειωμένο εισόδημα διαβρώνουν τις καταναλωτικές προοπτικές και την εγχώρια αγορά.

Οι κεφαλαιακοί περιορισμοί έδωσαν σημαντική ώθηση στις ηλεκτρονικές συναλλαγές, καθώς καταγράφηκε σημαντική αύξηση των τερματικών αποδοχής καρτών (POS) που έφτασε το 79%. Ακόμα, αυξήθηκαν οι ηλεκτρονικές συναλλαγές με κάρτες κατά 84 εκατομμύρια ευρώ (αύξηση 58%), οι μεταφορές πίστωσης κατά 24%, οι πάγιες πληρωμές κατά 3,2 δισεκατομμύρια ευρώ (αύξηση 47%), οι συναλλαγές μέσω internet banking κατά 29% (αύξηση 11,2 δισεκατομμύρια ευρώ) και mobile banking κατά 82% (αύξηση 359 εκατομμύρια ευρώ) αντίστοιχα. Από την εποχή των κεφαλαιακών περιορισμών περίπου τα μισά ελληνικά νοικοκυριά χρησιμοποιούν πλαστικό χρήμα και το σύστημα e-banking των τραπεζών για να πληρώνουν τους λογαριασμούς και για να αγοράζουν διάφορα αγαθά. Ωστόσο, το υπόλοιπο μισό των ελληνικών νοικοκυριών συνεχίζει να χρησιμοποιεί τα μετρητά στις καθημερινές του συναλλαγές, μη εμπιστευόμενο τη νέα τεχνολογία.⁴³

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι οι επιπτώσεις από τους κεφαλαιακούς περιορισμούς επέδρασαν στην παραγωγή, στη διάθεση, στις εξαγωγές, στις εισαγωγές, στη ρευστότητα και στις πληρωμές, στις επενδύσεις και στο ανθρώπινο δυναμικό.⁴⁴

⁴³ <http://previous.imegsevee.gr/dtimegsevee/1127-dteisodima2016> Έρευνα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ - Δεκέμβριος 2016 – Υπερχρέωση και μειωμένο εισόδημα διαβρώνουν τις καταναλωτικές προοπτικές και την εγχώρια αγορά.

⁴⁴ Σιδηροπούλου Πωλίνα και Συμεωνίδου Ελισάβετ, *Η επιβολή των Capital Control στην ελληνική οικονομία*, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά, 2017, σς 100-103

5. Έρευνα

5.1. Μεθοδολογία

5.1.1. Σκοπός-ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να μελετήσει τους παράγοντες που επηρεάζουν την θετική στάση για την είσοδο στην ONE, λόγω της θετικής επιρροής της στον τομέα της οικονομίας. Με βάση τον σκοπό της μελέτης διατυπώνεται παρακάτω το ερευνητικό ερώτημα:

«Ποιοι παράγοντες σχετίζονται με την θετική στάση για τη είσοδο στην ONE λόγω των οφελών που προσφέρει στην ελληνική οικονομία, στο εμπόριο και τις επιχειρήσεις;»

5.1.2. Σχεδιασμός έρευνας

Πραγματοποιήθηκε μία πρωτογενής, ποσοτική έρευνα, περιγραφική και συσχέτισης, με χρήση ερωτηματολογίου. Ο ερευνητής επέλεξε την συγκεκριμένη μέθοδο καθώς το δείγμα της έρευνας ήταν μεγάλο (N=51), οι έννοιες μετρήσιμες, ενώ σύμφωνα με το ερευνητικό ερώτημα είναι απαραίτητη η διερεύνηση των σχέσεων που έχουν οι μεταβλητές (Cohen, Manion & Morrison, 2007). Επιπλέον, μεγάλο πλεονέκτημα των ποσοτικών ερευνών είναι η δυνατότητα γενίκευσης των συμπερασμάτων, εφόσον το δείγμα είναι αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού (Fowler, 2014). Τέλος, ο ερευνητής χρησιμοποίησε πρωτογενή και όχι δευτερογενή δεδομένα, καθώς επιδίωξη του ήταν να μελετήσει το φαινόμενο, σύμφωνα με τις απόψεις των επιχειρηματιών, διοικητικών στελεχών ή προϊσταμένων επιχειρήσεων καθώς ήταν δύσκολο να έχει πρόσβαση σε δευτερογενή δεδομένα οικονομικών στοιχείων των επιχειρήσεων.

5.1.3. Πληθυσμός-Δείγμα

Πληθυσμό της έρευνας αποτελεί το σύνολο των επιχειρηματιών, διοικητικών στελεχών ή προϊσταμένων επιχειρήσεων στον τομέα του εμπορίου ή της παροχής υπηρεσιών. Αναφορικά με το δείγμα, αυτό αποτελούταν από 51 άτομα, στην πλειοψηφία τους διοικητικά στελέχη ή προϊστάμενοι επιχειρήσεων, του Νομού Αχαΐας που διαθέτουν ή εργάζονται σε επιχείρηση στον τομέα του εμπορίου.

5.1.4. Ερωτηματολόγιο έρευνας

Για την διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο 39 ερωτήσεων, κλειστού τύπου πολλαπλών επιλογών και πενταβάθμιας κλίμακας Likert. Αρχικά το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει τα δημογραφικά στοιχεία με 5 ερωτήσεις κλειστού τύπου. Στην συνέχεια αναφέρεται στο εμπόριο ως κίνητρο μετάβασης στη νομισματική ένωση με 1 ερώτηση πενταβάθμιας κλίμακας Likert 1-5 (1-Καθόλου, 2-Λίγο, 3-Μέτρια, 4-Πολύ, 5-Πάρα πολύ) και στην ύπαρξη διαφόρων φαινομένων μετά την είσοδο στην ΟΝΕ με 2 ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και κλειστού τύπου. Έπειτα, αναφέρονται τα οφέλη της εισόδου στην ΟΝΕ με 7 ερωτήσεις πενταβάθμιας κλίμακας Likert 1-5 (1-Καθόλου, 2-Λίγο, 3-Μέτρια, 4-Πολύ, 5-Πάρα πολύ). Στην συνέχεια το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 8 ερωτήσεις πενταβάθμιας κλίμακας Likert 1-5 (1-Καθόλου, 2-Λίγο, 3-Μέτρια, 4-Πολύ, 5-Πάρα πολύ), σχετικά με τα οφέλη και τις επιπτώσεις των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών. Ακολουθούν υπάρχουν 6 ερωτήσεις, εκ των οποίων οι 5 πενταβάθμιας κλίμακας Likert (1-Καθόλου, 2-Λίγο, 3-Μέτρια, 4-Πολύ, 5-Πάρα πολύ), σχετικά με τις εμπορικές συναλλαγές και 1 τριβάθμιας σχετικά με το επίπεδο μισθών (Μείωση, Σταθερότητα, Άνοδος). Στην συνέχεια υπάρχουν 2 ερωτήσεις πενταβάθμιας κλίμακας Likert (1-Καθόλου, 2-Λίγο, 3-Μέτρια, 4-Πολύ, 5-Πάρα πολύ), σχετικά με τα προβλήματα λόγω των Capital controls. Έπειτα το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 2 ερωτήσεις, σχετικά με την ύπαρξη των προβλημάτων παραγωγής και διακίνησης των προϊόντων και εξαγωγών, πενταβάθμιας κλίμακας Likert (1-Καθόλου, 2-Λίγο, 3-Μέτρια, 4-Πολύ, 5-Πάρα πολύ), των τρόπων αντιμετώπισης τους με 2 ερωτήσεις κλειστού τύπου, της προέλευσης τους και άλλων αποφάσεων την αντιμετώπιση δυσάρεστης κατάστασης με 4 ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής.

5.1.5. Στατιστική ανάλυση

Η στατιστική ανάλυση πραγματοποιήθηκε στο λογισμικό IBM SPSS 24. Στην μονομεταβλητή ανάλυση για έλεγχο ισότητας μέσω των τιμών σε 2 ανεξάρτητα δείγματα, χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος independent samples t-test, ενώ για 3 ανεξάρτητα δείγματα ο έλεγχος ANOVA. Η αρχική υπόθεση του ελέγχου είναι ότι οι μέσες τιμές είναι ίσες και η εναλλακτική ότι διαφέρουν. Στις περιπτώσεις όπου υπήρξε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση μέσω των τιμών στον έλεγχο ANOVA, χρησιμοποιήθηκε Post hoc analysis LSD, για προσδιορισμό των κατηγοριών που διαφοροποιούνται. Στην πολυμεταβλητή ανάλυση χρησιμοποιήθηκε πολλαπλή ανάλυση γραμμικής παλινδρόμησης με εξαρτημένη μεταβλητή την «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE». Ως ανεξάρτητες μεταβλητές, δεν χρησιμοποιήθηκαν όλες αλλά επιλέχθηκαν αυτές που εμφανίζουν μία μικρή γραμμική συσχέτιση με την εξαρτημένη της τάξης του 0,1 ή μεγαλύτερη κατά απόλυτη τιμή. Ο έλεγχος των συσχετίσεων έγινε με τον συντελεστή συσχέτισης Pearson ο οποίος παίρνει τιμές από -1 (αρνητική συσχέτιση) έως 1 (θετική συσχέτιση). Τιμές του συντελεστή κοντά στο 0 υποδηλώνουν απουσία γραμμικής συσχέτισης. Προκειμένου μία συσχέτιση να χαρακτηριστεί στατιστικά σημαντική ή όχι, πραγματοποιήθηκε έλεγχος υποθέσεων. Η αρχική υπόθεση του ελέγχου είναι ότι οι μεταβλητές είναι γραμμικά ασυσχέτιστες και η εναλλακτική ότι είναι γραμμικά ασυσχέτιστες. Το μοντέλο της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης θεωρείται ικανοποιητικό όταν η αρχική υπόθεση της μη προσαρμογής του στα δεδομένα απορρίπτεται. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει ότι οι ανεξάρτητες μεταβλητές έχουν στατιστικά σημαντική επίδραση στην εξαρτημένη. Ωστόσο για να προσδιοριστεί εκ νέου ποια ανεξάρτητη μεταβλητή επηρεάζει την εξαρτημένη, πραγματοποιείται έλεγχος υποθέσεων ξεχωριστά. Η αρχική υπόθεση του ελέγχου είναι ότι η ανεξάρτητη μεταβλητή δεν έχει στατιστικά σημαντική επίδραση στην εξαρτημένη και η εναλλακτική πως έχει. Επιπλέον, για να είναι ικανοποιητικά τα αποτελέσματα του πολλαπλού γραμμικού μοντέλου, πρέπει οι ανεξάρτητες μεταβλητές μεταξύ τους να μην εμφανίζουν συσχετίσεις, προκειμένου να μην έχουμε πολυσυγγραμμικότητα. Ο έλεγχος γίνεται μέσω του συντελεστή VIF που πρέπει να είναι μικρότερος του 10. Τέλος, ακόμη και αν όλα λειτουργήσουν ικανοποιητικά, το μοντέλο για να έχει αποτελέσματα τα οποία μπορούν να γενικευτούν πρέπει ο συντελεστής προσαρμογής $AdjR^2$ να είναι μεγαλύτερος από 0,4 (Κολυβά-Μαχαίρα, Μπόρα-Σέντα & Μπράτσας, 2017).

5.1.6. Ηθικά Ζητήματα

Η διεξαγωγή ερευνών δημιουργεί ζητήματα τα οποία σχετίζονται με την ψυχολογία των υποκειμένων της έρευνας τα οποία οφείλει να λάβει υπόψιν του ο ερευνητής. (Koocher, & Keith-Spiegel, 1998). Συγκεκριμένα τηρήθηκαν οι παρακάτω κανόνες

- ❖ Για την διεξαγωγή της έρευνας δόθηκε άδεια από τον ιδρυματικό φορέα και τον επόπτη καθώς χαρακτηρίστηκε χρήσιμη και επωφελής
- ❖ Οι επιχειρηματίες, προϊστάμενοι και διοικητικά στελέχη πριν συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο, ενημερώθηκαν για τον σκοπό της έρευνας
- ❖ Οι επιχειρηματίες, προϊστάμενοι και διοικητικά στελέχη πριν συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο, ενημερώθηκαν ότι η συμμετοχή τους είναι ανώνυμη, εθελοντική και ότι οι απαντήσεις τους θα χρησιμοποιηθούν μόνο για ερευνητικούς λόγους
- ❖ Διασαφηνίστηκε το δικαίωμα αποχώρησης των υποκειμένων της έρευνας, οποιαδήποτε στιγμή η διαγραφή της συμμετοχής μετά το πέρας της.

5.1.7. Αξιοπιστία και εγκυρότητα δεδομένων

Η αξιοπιστία των δεδομένων ελέγχθηκε με χρήση του συντελεστή Cronbach Alpha σε 3 ενότητες του ερωτηματολογίου που αποτελούταν από ερωτήσεις τύπου Likert πενταβάθμιας κλίμακας. Γενικότερα, ικανοποιητικές θεωρούνται οι τιμές μεγαλύτερες του 0,6 και ιδανικές οι τιμές μεγαλύτερες του 0,7 (Nunnally & Bernstein, 1994).

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης αξιοπιστίας για τους παράγοντες του ερωτηματολογίου, που αφορά την επίδραση του ευρώ στην ελληνική οικονομία, στο εμπόριο και τις επιχειρήσεις. Προκύπτει ότι για «Θετική επιρροή της εισόδου στην ΟΝΕ» η αξιοπιστία είναι $\alpha=0,684$, για τα «Επιπτώσεις κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών» $\alpha=0,709$, και για τις «Οικονομικές επιπτώσεις σε επιχείρηση από την επιβολή των Capital Controls» $\alpha=0,738$.

Πίνακας 1: Ανάλυση αξιοπιστίας παραγόντων

Παράγοντας	Ερωτήσεις	Cronbach Alpha
Θετική επιρροή της εισόδου στην ΟΝΕ	9(α)-(η)	0,684
Επιπτώσεις κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών	[11(γ), (δ)] R, 11(α),(β),(ε),(ζ)	0,709
Οικονομικές επιπτώσεις σε επιχείρηση από την επιβολή των Capital Controls	18,19,22,25	0,738

Η εγκυρότητα των δεδομένων δεν εξασφαλίστηκε σίγουρα, καθώς το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε ήταν πρωτότυπο. Ο ερευνητής, προσπάθησε να ικανοποιήσει το κριτήριο της εγκυρότητας περιεχομένου καλύπτοντας το υπομελέτη θέμα σε όλες του τις διαστάσεις μέσα από το θεωρητικό πλαίσιο, ωστόσο το ερωτηματολόγιο δεν έχει πιστοποιηθεί για την εγκυρότητα του.

5.1.8. Περιορισμοί έρευνας

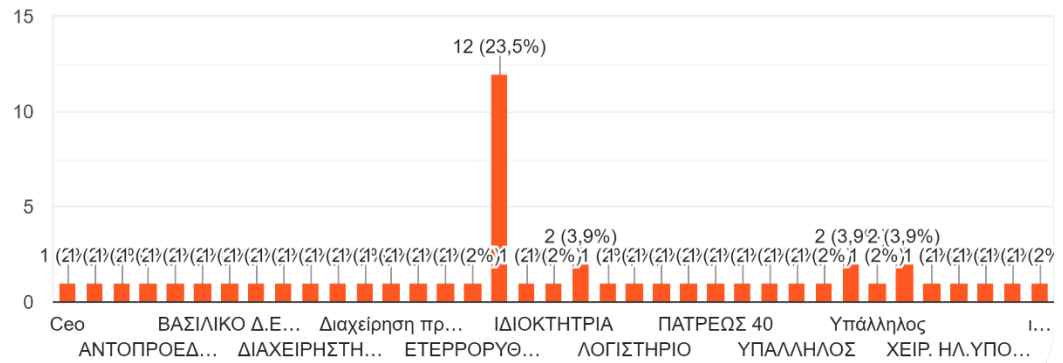
Περιορισμό της έρευνας αποτελεί το μέγεθος του δείγματος που θεωρείται μικρό για ποσοτική έρευνα. Επίσης, το γεγονός ότι η μεγάλη πλειοψηφία των συμμετεχόντων προερχόταν από την περιοχή του Νομού Αχαΐας. Επιπλέον το γεγονός ότι τα αποτελέσματα είναι γενικεύσιμα μόνο για επιχειρήσεις που ασχολούνται κυρίως με το εμπόριο και έπειτα με τις υπηρεσίες. Τέλος, όπως αναφέρθηκε περιορισμό αποτελεί και η χρήση ερωτηματολογίου που δεν έχει πιστοποιηθεί για την εγκυρότητα του.

5.2. Περιγραφική Στατιστική

Απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο για την επίδραση του ευρώ στην ελληνική οικονομία, στο εμπόριο και τις επιχειρήσεις

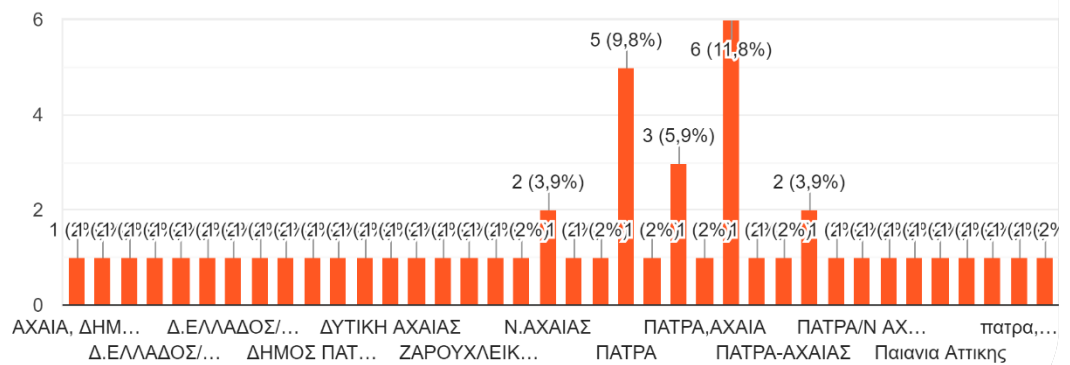
2. Θέση που έχετε στο Φορέα/Επιχείρησης :

51 απαντήσεις

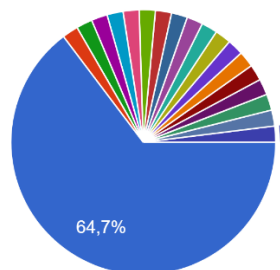
3. Γεωγραφική περιοχή δράσης: (Περιφέρεια/Νομός/Δήμος κλπ)

51 απαντήσεις

4. Κατηγορία:

51 απαντήσεις

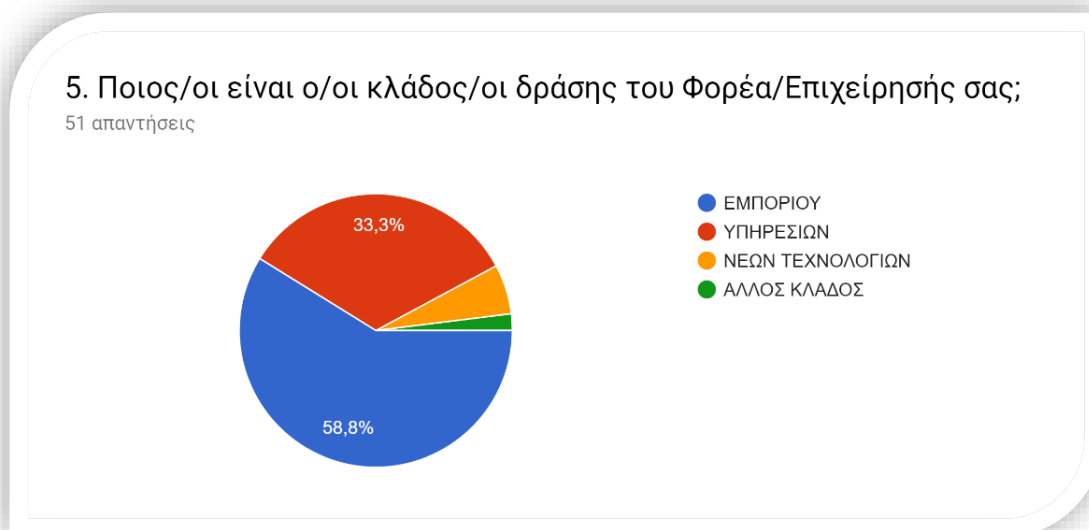
- Εμπορική Επιχείρηση-Κατάστημα
- Εξαγωγική
- E-shop
- τουριστική
- Φαρμακείο
- Παροχή Υπηρεσιών Υγείας
- Παραγωγής
- Υπηρεσίες

▲ 1/3 ▼

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ		ΠΟΣΟΣΤΟ %
Εμπορική επιχείρηση - κατάστημα	33	64,7%
Εξαγωγική	1	1,96 %
E-shop	1	1,96 %
Τουριστική	1	1,96 %
Φαρμακείο	1	1,96 %
Παροχή υπηρεσιών υγείας	1	1,96 %
Παραγωγής	1	1,96 %
Υπηρεσίες	1	1,96 %
Ενοικιάσεις αυτοκινήτων	1	1,96 %
Εμπόριο και παραγωγή τροφίμων	1	1,96 %
Δημοτική επιχείρηση	1	1,96 %
Υπηρεσίες	1	1,96 %
Μεταποιητική	1	1,96 %
Λογιστικά	1	1,96 %
Λογιστικό γραφείο	1	1,96 %
Εμπόριο αδρανών υλικών	1	1,96 %

Ελεύθερος επαγγελματίας	1	1,96 %
Παροχή υπηρεσιών	1	1,96 %
Υπηρεσίες ψυχαγωγίας	1	1,96 %
Εκπαίδευση	1	1,96 %
ΣΥΝΟΛΟ	51	100%

Το 64,7% των επιχειρήσεων ήταν εμπορικές επιχειρήσεις ή καταστήματα

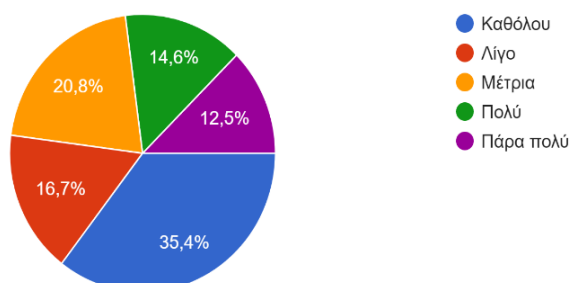

ΚΛΑΔΟΣ		ΠΟΣΟΣΤΟ %
Εμπόριο	30	58,8%
Υπηρεσίες	17	33,3%
Νέες τεχνολογίες	3	5,9%
Άλλος κλάδος	1	2%
ΣΥΝΟΛΟ	51	100 %

Οι κλάδοι που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν 58,8% του εμπορίου, 33,3% των υπηρεσιών και μόλις 5,9% των νέων τεχνολογιών.

6. Στον κλάδο σας η μετάβαση στη νομισματική ένωση αποτέλεσε ισχυρό κίνητρο για επιπλέον εμπόριο με άλλ...χειρήσεις των χωρών-μελών της Ε.Ε;

48 απαντήσεις

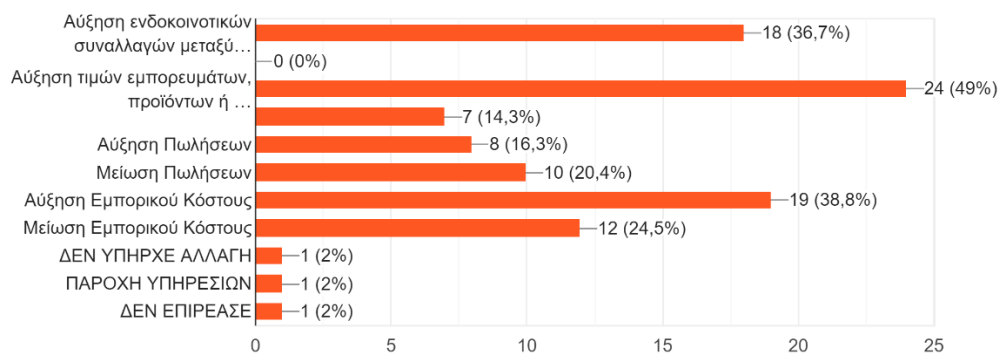

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
ΚΑΘΟΛΟΥ	17	35,4%
ΛΙΓΟ	8	16,7%
ΜΕΤΡΙΑ	10	20,8%
ΠΟΛΥ	7	14,6%
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	6	12,5%
ΣΥΝΟΛΟ		100%

Το 52,1% των ερωτηθέντων θεωρούν ότι η νομισματική ένωση δεν αποτέλεσε ισχυρό κίνητρο για επιπλέον εμπόριο με άλλες επιχειρήσεις των χωρών-μελών της Ε.Ε. Πιο συγκεκριμένα το 35,4 % απάντησε «καθόλου» και το 16,7% «λίγο». Το 27,2% απάντησε «καλά» ή «πολύ καλά» και το 20,8% «μέτρια».

7. Στο πεδίο δραστηριοποίησης σας έχετε σημειώσει περιπτώσεις όπου μετά την είσοδο στην ΟΝΕ καταγράφο...ετε περισσότερες της μια επιλογές)

49 απαντήσεις

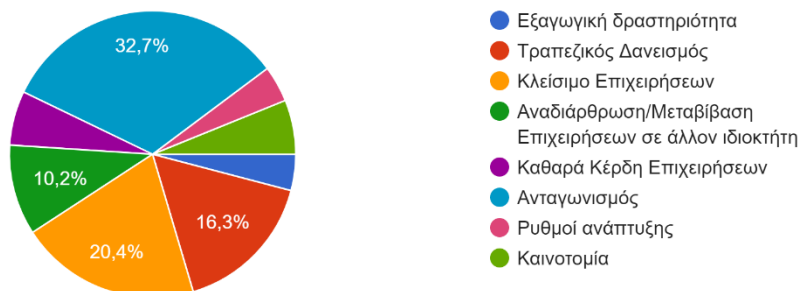
	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Αύξηση ενδοκοινοτικών συναλλαγών μεταξύ επιχειρήσεων	18	36,7%
Μείωση ενδοκοινοτικών συναλλαγών μεταξύ επιχειρήσεων	0	0%
Αύξηση τιμών εμπορευμάτων, προϊόντων ή υπηρεσιών	24	49%
Μείωση τιμών εμπορευμάτων, προϊόντων ή υπηρεσιών	7	14,3%
Αύξηση Πωλήσεων	8	16,3%
Μείωση Πωλήσεων	10	20,4%
Αύξηση Εμπορικού Κόστους	19	38,8%
Μείωση Εμπορικού Κόστους	12	25,4%
Δεν υπήρχε αλλαγή	1	2%
Παροχή υπηρεσιών	1	2%
Δεν επηρέασε	1	2%

Όσον αφορά την είσοδο στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι επέφερε την αύξηση των τιμών των εμπορευμάτων, προϊόντων ή

υπηρεσιών (49%), την αύξηση του εμπορικού κόστους (38,8%) και την αύξηση ενδοκοινοτικών συναλλαγών μεταξύ επιχειρήσεων (36%).

8. Ποια από τα παρακάτω φαινόμενα έχουν παρουσιάσει αυξητική τάση μετά την είσοδο στην ΟΝΕ; (σύμφωνα...ην δυνατότητα πολλαπλής επιλογής)

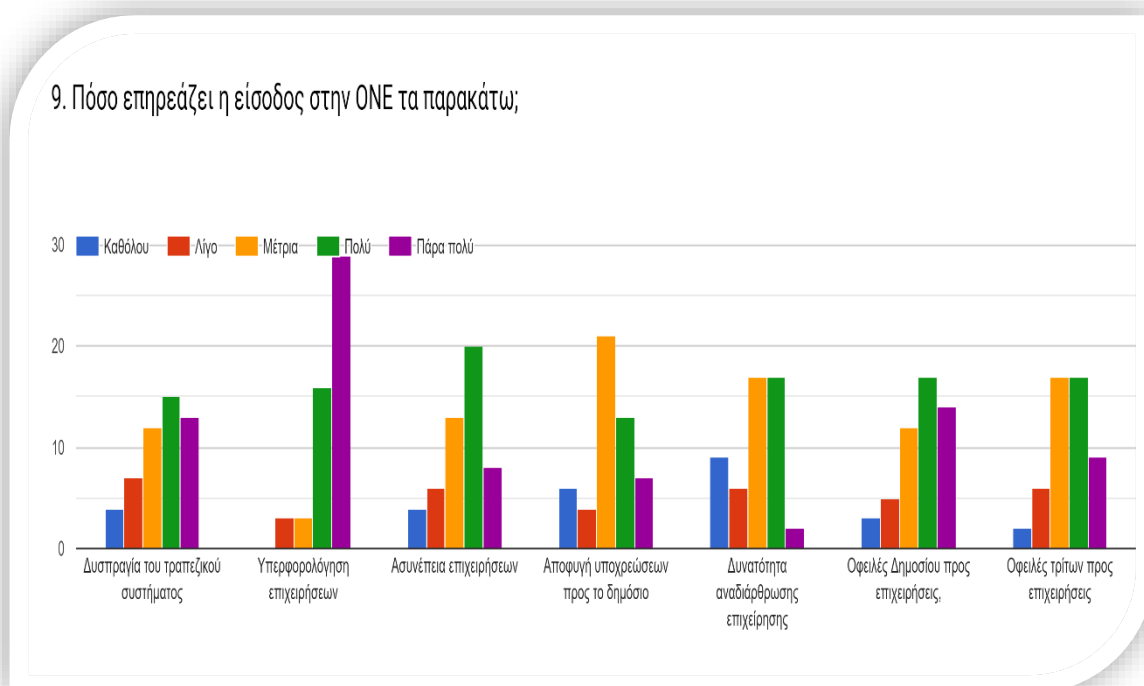
49 απαντήσεις

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Εξαγωγική δραστηριότητα	2	4,1%
Τραπεζικός Δανεισμός	8	16,3%
Κλείσιμο Επιχειρήσεων	10	20,4%
Αναδιάρθρωση/Μεταβίβαση Επιχειρήσεων σε άλλον ιδιοκτήτη	5	10,2%
Καθαρά Κέρδη Επιχειρήσεων	3	6,1%
Ανταγωνισμός	16	32,7%
Ρυθμοί ανάπτυξης	2	4,1%
Καινοτομία	3	6,1%
ΣΥΝΟΛΟ	49	100%

Τα φαινόμενα που παρουσίασαν αυξητική τάση μετά την είσοδο στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση σύμφωνα με τους ερωτηθέντες ήταν η εξαγωγική

δραστηριότητα (32,7%), το κλείσιμο των επιχειρήσεων (20,4%) και ο τραπεζικός δανεισμός (16,3%).

ΔΥΣΠΡΑΓΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	4	7,8%
Λίγο	7	13,7%
Μέτρια	12	23,5%
Πολύ	15	29,4%
Πάρα πολύ	13	25,5%
ΣΥΝΟΛΟ	51	100%

ΥΠΕΡΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Λίγο	3	5,9%
Μέτρια	3	5,9%
Πολύ	16	31,4%
Πάρα πολύ	29	56,8%
ΣΥΝΟΛΟ	51	100%

ΑΣΥΝΕΠΕΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	4	7,8%
Λίγο	6	11,8%
Μέτρια	13	25,5%
Πολύ	20	39,2%
Πάρα πολύ	8	15,7%
ΣΥΝΟΛΟ	51	100%

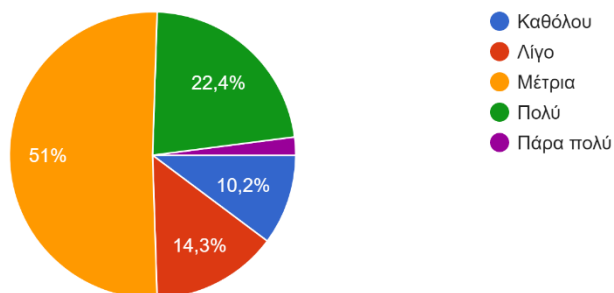
ΑΠΟΦΥΓΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	6	11,8%
Λίγο	4	7,8%
Μέτρια	21	41,1%
Πολύ	7	13,7%
Πάρα πολύ	13	25,5%
ΣΥΝΟΛΟ	51	100%

Στην ερώτηση 9, οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι η είσοδος στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση επηρέασε «πάρα πολύ» την υπερφορολόγηση των επιχειρήσεων (29/51 ή 56,5%), τις οφειλές του Δημοσίου προς τις επιχειρήσεις (14/51 ή 27,45%) και τη δυσπραγία του τραπεζικού συστήματος (13/51 ή 25,4%).

10. Πολλοί θεωρούν ότι η πολιτική των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών θα βοηθούσε αποφασιστικά ...φωνείται με μια τέτοια προσέγγιση;

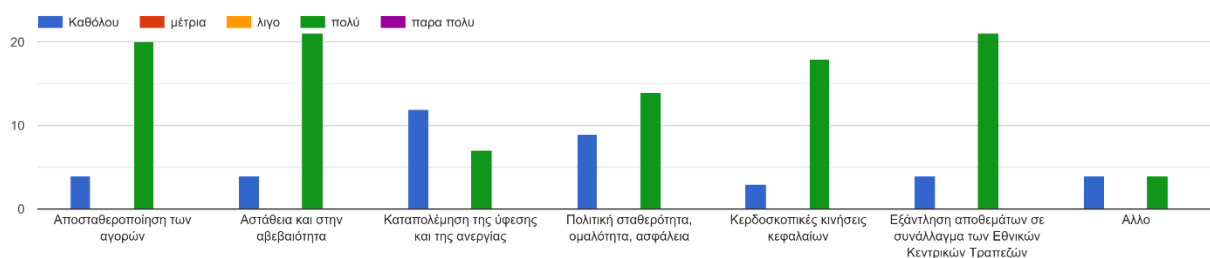
49 απαντήσεις

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	5	10,2%
Λίγο	7	14,3%
Μέτρια	25	51%
Πολύ	11	22,4%
Πάρα πολύ	1	2%
ΣΥΝΟΛΟ	49	100%

Στην ερώτηση 10, κατά πόσο η πολιτική των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών θα βοηθούσε στην καλύτερη προσαρμογή των κρατών μελών που αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα εσωτερικών και εξωτερικών ανισορροπιών, όσο και στην ομαλή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, το 51% των ερωτηθέντων απάντησε «μέτρια» και το 22,4% «πολύ».

11. Θεωρείτε ότι κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες οδηγούν:

ΑΠΟΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΓΟΡΩΝ

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	4	16,7%
Λίγο	0	0%
Μέτρια	0	0%
Πολύ	20	83,3%
Πάρα πολύ	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ	24	100%

ΑΣΤΑΘΕΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	4	16%
Λίγο	0	0%
Μέτρια	0	0%
Πολύ	21	84%
Πάρα πολύ	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ	25	100%

ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	12	63,2%
Λίγο	0	0%
Μέτρια	0	0%
Πολύ	7	36,8%
Πάρα πολύ	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ	19	100%

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ, ΟΜΑΛΟΤΗΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	9	39,1%
Λίγο	0	0%
Μέτρια	0	0%
Πολύ	14	60,9%
Πάρα πολύ	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ	23	100%

ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	3	14,3%
Λίγο	0	0%
Μετρια	0	0%
Πολύ	18	85,7%
Πάρα πολύ	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ	21	100%

**ΕΞΑΝΤΛΗΣΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ
ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ**

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	4	16%
Λίγο	0	0%
Μέτρια	0	0%
Πολύ	21	84%
Πάρα πολύ	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ	25	100%

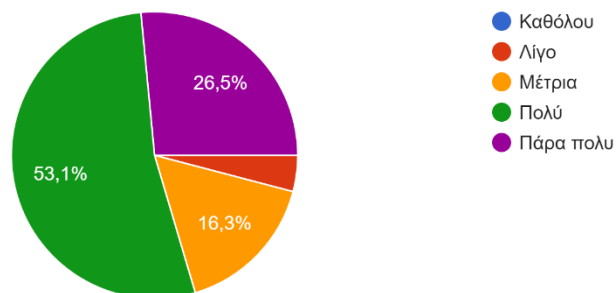
ΑΛΛΟ

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	4	50%
Λίγο	0	0%
Μέτρια	0	0%
Πολύ	4	50%
Πάρα πολύ	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ	8	100%

Στην ερώτηση 11 για τις κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες, 21 στους 51 (41,2%) απάντησαν ότι είναι πολύ πιθανό να οδηγήσουν γενικά στην αστάθεια και αβεβαιότητα καθώς και την εξάντληση αποθεμάτων σε συνάλλαγμα των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών. 20 στους 51 ερωτηθέντες (39,2%) απάντησαν ότι οι κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες πολύ πιθανό να οδηγήσουν στην αποσταθεροποίηση των αγορών.

12. Η απομάκρυνση των εμποδίων στις εμπορικές συναλλαγές έχει θετική επίδραση πάνω στο εμπόριο;

49 απαντήσεις

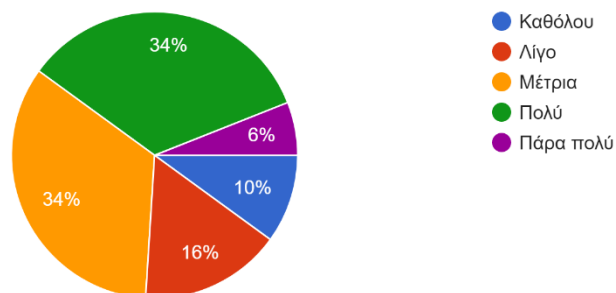

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	0	0%
Λίγο	2	4,1%
Μέτρια	8	16,3%
Πολύ	26	53,1%
Πάρα πολύ	13	26,5%
ΣΥΝΟΛΟ	49	100%

Στην ερώτηση 12 «αν η απομάκρυνση των εμποδίων στις εμπορικές συναλλαγές έχει θετική επίδραση πάνω στο εμπόριο», η πλειοψηφία απάντησε «πολύ» (53,1%) και «πάρα πολύ» (26,5%).

13. Πολλοί ισχυρίζονται ότι η νομισματική ένωση είναι μια σοβαρή και διαρκής δέσμευση, αποκλείοντας με α...φωνείται με μια τέτοια προσέγγιση;

50 απαντήσεις

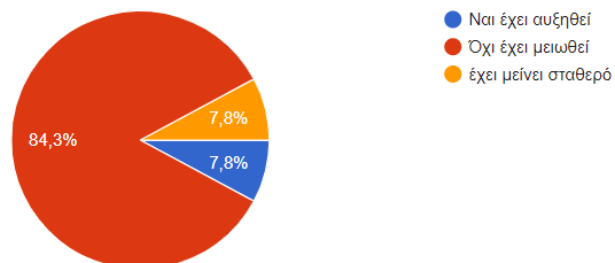

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	5	10%
Λίγο	8	16%
Μέτρια	17	34%
Πολύ	17	34%
Πάρα πολύ	3	6%
ΣΥΝΟΛΟ	50	100%

Στην ερώτηση 13 για το ρόλο της νομισματικής ένωσης (σοβαρή και διαρκής δέσμευση, πολιτική ενοποίηση αποκλεισμού μελλοντικής υποτίμησης, πραγματοποίηση ξένων επενδύσεων) και τους στόχους της (αμοιβαίο εμπόριο και την χρηματοοικονομική ενοποίηση), 68% (34% «πολύ» και 34% «μέτρια») απάντησαν ότι προωθεί του στόχους της.

14. Θεωρείτε ότι το επίπεδο πραγματικών μισθών έχει μειωθεί ή έχει αυξηθεί στα πλαίσια της μετά την είσοδο στη ζώνη του ευρώ;

51 απαντήσεις

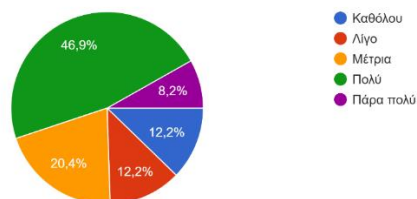

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Ναι, έχει αυξηθεί	4	7,8%
Όχι, έχει μειωθεί	43	84,3
Έχει μείνει σταθερό	4	7,8%
ΣΥΝΟΛΟ	51	100%

Στην ερώτηση (14) αν έχουν μειωθεί ή αυξηθεί οι πραγματικοί μισθοί, το 84,3% απάντησε ότι οι μισθοί έχουν μειωθεί.

15. Θεωρείτε ότι η ύπαρξη κοινών συνόρων, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και η ύπαρξη εμπορικών συμφωνιών επηρεάζουν θετικά το διμερές εμπόριο;

49 απαντήσεις

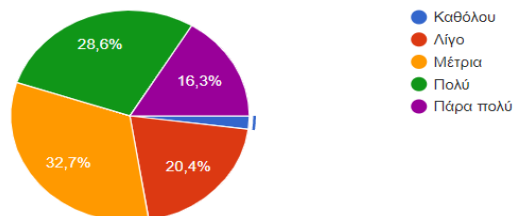

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	6	12,2%
Λίγο	6	12,2%
Μέτρια	10	20,4%
Πολύ	23	46,9%
Πάρα πολύ	4	8,2%
ΣΥΝΟΛΟ	49	100%

Στην ερώτηση 15, 75,5 % των ερωτηθέντων θεωρούν ότι η ύπαρξη κοινών συνόρων, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και η ύπαρξη εμπορικών συμφωνιών επηρεάζουν θετικά το διμερές εμπόριο. (46,9% πολύ, 20,4% μέτρια και 8,2% πάρα πολύ).

16. Η απόσταση ανάμεσα στις χώρες μεταξύ των οποίων διενεργούνται οι εμπορικές συναλλαγές θεωρείται ότι επηρεάζει θετικά ή αρνητικά τις διμερείς εμπορικές ροές;

49 απαντήσεις

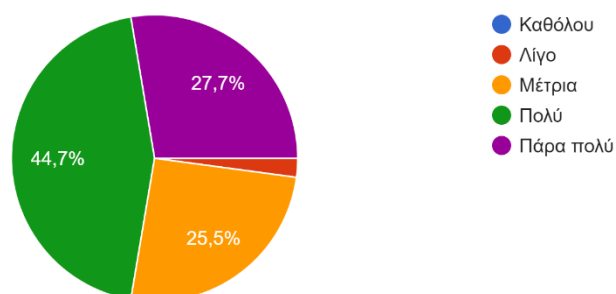

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	1	2%
Λίγο	10	20,4%
Μέτρια	16	32,7%
Πολύ	14	28,6%
Πάρα πολύ	8	16,3%
ΣΥΝΟΛΟ	49	100%

Στην ερώτηση 16, αν η απόσταση ανάμεσα στις χώρες μεταξύ των οποίων διενεργούνται οι εμπορικές συναλλαγές θεωρείται ότι επηρεάζει θετικά ή αρνητικά τις διμερείς εμπορικές ροές, οι ερωτηθέντες απάντησαν σε ποσοστό 44,9 % θετικά (πολύ 28,6% και πάρα πολύ 16,3%). Μέτρια απάντησαν 32,7%.

17. Τα διαφορετικά επιτόκια δανεισμού και καταθέσεων ανάμεσα στις χώρες μεταξύ των οποίων διενεργούν...ητικά τις διμερείς εμπορικές ροές;

47 απαντήσεις

	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%
Καθόλου	0	0%
Λίγο	1	2,1%
Μέτρια	12	25,5%
Πολύ	21	44,7%
Πάρα πολύ	13	27,7%
ΣΥΝΟΛΟ	47	100%

Στην ερώτηση 17 για τα διαφορετικά επιτόκια δανεισμού και καταθέσεων ανάμεσα στις χώρες μεταξύ των οποίων διενεργούνται οι εμπορικές συναλλαγές, αν αυτά επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά τις διμερείς εμπορικές ροές, οι ερωτηθέντες απάντησαν σε ποσοστό 72,4% πολύ και πάρα πολύ (44,7% και 27,7% αντίστοιχα).

5.3. Εύρεση υποδείγματος

Στην ενότητα αυτή θα μελετηθεί το παρακάτω ερευνητικό ερώτημα:

«Ποιοι παράγοντες σχετίζονται με την θετική στάση για τη είσοδο στην ONE λόγω των οφελών που προσφέρει στην ελληνική οικονομία, στο εμπόριο και τις επιχειρήσεις;».

5.3.1. Μονομεταβλητή ανάλυση

Παρακάτω παρουσιάζονται και αναλύονται μόνο οι στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις του παράγοντα «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» με τα υπόλοιπα ζητήματα επίδρασης του ευρώ στην ελληνική οικονομία, στο εμπόριο και τις επιχειρήσεις.

1^η Στατιστικά σημαντική συσχέτιση:

Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των ελέγχων ANOVA του παράγοντα «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» ως προς την κατηγορία του φορέα/επιχείρησης, όπου εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση των μέσων τιμών ($F(2,48)=3,456$, $p=0,040$). Η ισότητα των διακυμάνσεων ικανοποιήθηκε ($p=0,649$). Πραγματοποιήθηκε ομαδοποίηση των δεδομένων σε 3 κατηγορίες: Εμπορική Επιχείρηση-Κατάστημα, Παροχή υπηρεσιών, Άλλο.

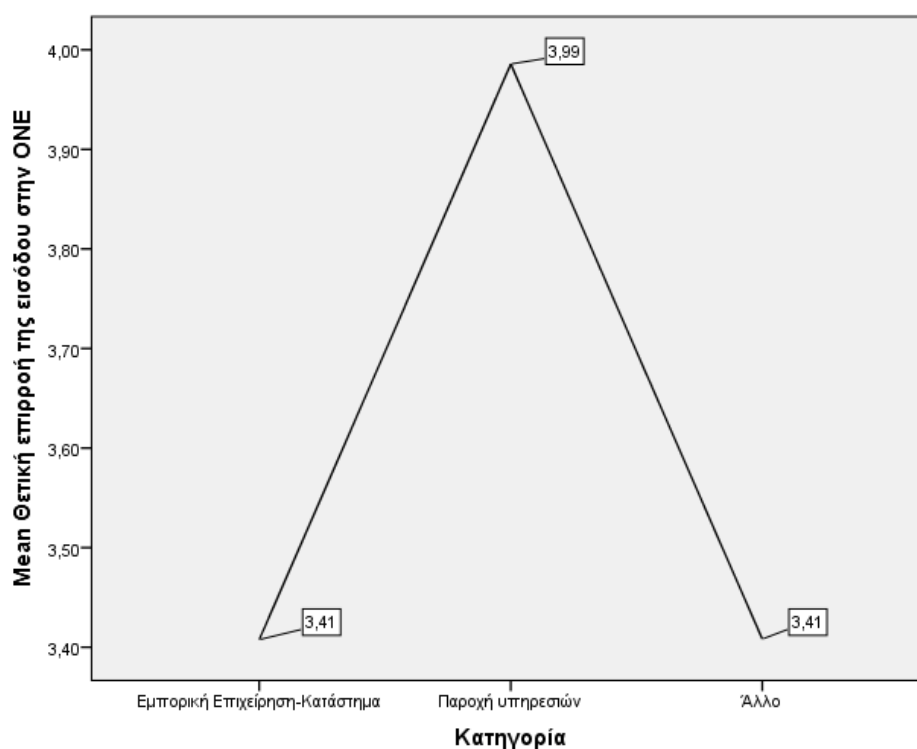
Από τους Πίνακες 2-3 (Γράφημα 1) προκύπτει ότι στον παράγοντα «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» μεγαλύτερη μέση τιμή ($p=0,013$) εμφανίζουν οι συμμετέχοντες των οποίων ο φορέας/επιχείρηση ανήκει στην κατηγορία παροχής υπηρεσιών (M.B.=3,99) και μικρότερη εκείνοι αντίστοιχα με εμπορική επιχείρηση-κατάστημα (M.B.=3,41).

Πίνακας 2: Στατιστικά σημαντικές διαφορές μέσων τιμών για «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» * Κατηγορία

Παράγοντας	Κατηγορία	N	M.O.	F (2,48)	p	p-Levene
Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE	Εμπορική Επιχείρηση-Κατάστημα	34	3,41	3,456	0,040	0,649
	Παροχή υπηρεσιών	10	3,99			
	Άλλο	7	3,41			

Πίνακας 3: Post hoc analysis LSD για «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» * Κατηγορία

Κατηγορία (I)	Κατηγορία (J)	M.O. (I-J)	p
Εμπορική Επιχείρηση-Κατάστημα	Παροχή υπηρεσιών	-0,57815*	0,013
	Άλλο	-0,00060	0,998
Παροχή υπηρεσιών	Εμπορική Επιχείρηση-Κατάστημα	0,57815*	0,013
	Άλλο	0,57755	0,066
Άλλο	Εμπορική Επιχείρηση-Κατάστημα	0,00060	0,998
	Παροχή υπηρεσιών	-0,57755	0,066

Γράφημα 1: Στατιστικά σημαντικές διαφορές μέσω τιμών για «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» * Κατηγορία

2^η Στατιστικά σημαντική συσχέτιση:

Ο Πίνακας 4 παρουσιάζει τα αποτελέσματα της συσχέτισης Pearson του παράγοντα «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» με την κατάσταση του επίπεδου μισθών. Συγκεκριμένα, προκύπτει ότι τη μεταβλητή «Θεωρείτε ότι το επίπεδο πραγματικών μισθών έχει μειωθεί ή έχει αυξηθεί στα πλαίσια της μετά την είσοδο στη ζώνη του ευρώ;» εμφανίζει στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση με τον παράγοντα «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» ($r=-0,289$, $p<0,05$).

Πίνακας 4: Συσχέτιση Pearson του παράγοντα «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» με την κατάσταση του επίπεδου μισθών

Συσχέτιση Pearson	Θεωρείτε ότι το επίπεδο πραγματικών μισθών έχει μειωθεί ή έχει αυξηθεί στα πλαίσια της μετά την είσοδο στη ζώνη του ευρώ;
Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE	-0,289*

*Στατιστικά σημαντική συσχέτιση σε στάθμη 5%

3^η-7^η Στατιστικά σημαντική συσχέτιση:

Ο Πίνακας 5 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των ελέγχων independent samples t-test του παράγοντα «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» ως προς τις μεταβλητές του ερωτηματολογίου όπου εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση των μέσων τιμών. Συγκεκριμένα παρατηρήθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση ως προς τις «Αλλαγές στην παροχή υπηρεσιών», ως φαινόμενο που παρουσιάζει αυξητική τάση μετά την είσοδο στην ONE ($p=0,038$) και την «Αδυναμία καταβολής φόρων, εισφορών κλπ», ως πηγή προέλευσης προβλημάτων στις πληρωμές και τις εισπράξεις (Capital Controls) ($p=0,022$). Επίσης, ως προς την «Αναστολή πληρωμών, φόροι, ΦΠΑ» ($p=0,003$), την «Πληρωμή των οφειλών σε προμηθευτές» ($p=0,036$) και τις «Υποχρεωτικές άδειες προσωπικού» ($p=0,001$), ως μία άλλη απόφαση που έχει ληφθεί για την αντιμετώπιση της δυσάρεστης κατάστασης στις εξαγωγές.

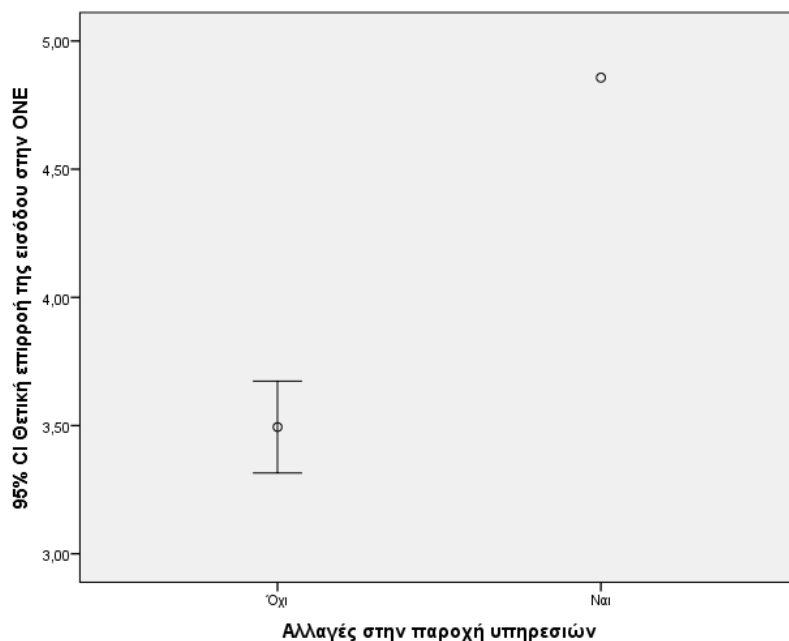
Πίνακας 5: Έλεγχοι independent samples t-test για τον παράγοντα «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» ως προς τις μεταβλητές με στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση των μέσων τιμών

Παράγοντας	Μεταβλητές	t (49)	p-value
Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE	Αλλαγές στην παροχή υπηρεσιών	-2,138	0,038
	Αδυναμία καταβολής φόρων, εισφορών κλπ	-2,361	0,022
	Αναστολή πληρωμών, φόροι, ΦΠΑ	-3,085	0,003
	Πληρωμή των οφειλών σε προμηθευτές	2,159	0,036
	Υποχρεωτικές άδειες προσωπικού	-3,531	0,001

Από τον Πίνακα 6 (Γράφημα 2) προκύπτει ότι στον παράγοντα «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE», μεγαλύτερη μέση τιμή εμφανίζουν οι συμμετέχοντες που πιστεύουν ότι οι αλλαγές στην παροχή υπηρεσιών, είναι ένα φαινόμενο που αυξήθηκε μετά την είσοδο στην ONE (M.O.=4,86) και μικρότερη εκείνοι που απαντούν αρνητικά σε αυτή την πρόταση (M.O.=3,49).

Πίνακας 6: Στατιστικά σημαντικές διαφορές για «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» ως προς τις «Αλλαγές στην παροχή υπηρεσιών» ως φαινόμενο με αυξητική τάση μετά την είσοδο στην ONE

Παράγοντας	Αλλαγές στην παροχή υπηρεσιών	N	M.O.	p
Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE	Όχι	50	3,49	0,038
	Ναι	1	4,86	

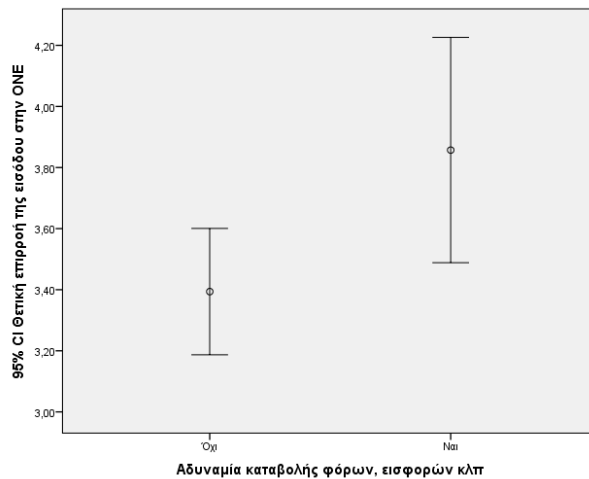

Γράφημα 2: Στατιστικά σημαντικές διαφορές για «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» ως προς τις «Αλλαγές στην παροχή υπηρεσιών» ως φαινόμενο με αυξητική τάση μετά την είσοδο στην ONE

Από τον Πίνακα 7 (Γράφημα 3) προκύπτει ότι στον παράγοντα «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE», μεγαλύτερη μέση τιμή εμφανίζουν οι συμμετέχοντες που θεωρούν ότι η αδυναμία καταβολής φόρων, εισφορών, κλπ, είναι πηγή προέλευσης προβλημάτων στις πληρωμές και τις εισπράξεις (M.O.=3,86), ενώ μικρότερη εκείνοι που είναι αρνητικοί στον παραπάνω ισχυρισμό (M.O.=3,39).

Πίνακας 7: Στατιστικά σημαντικές διαφορές για «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» ως προς την «Αδυναμία καταβολής φόρων, εισφορών κλπ» ως πηγή προέλευσης προβλημάτων στις πληρωμές και τις εισπράξεις

Παράγοντας	Αδυναμία καταβολής φόρων, εισφορών κλπ	N	M.O.	p
Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE	Όχι	37	3,39	0,022
	Ναι	14	3,86	

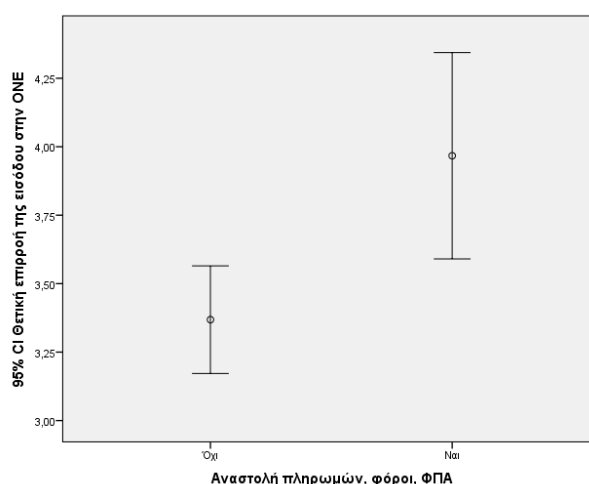

Γράφημα 3: Στατιστικά σημαντικές διαφορές για «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» ως προς την «Αδυναμία καταβολής φόρων, εισφορών κλπ» ως πηγή προέλευσης προβλημάτων στις πληρωμές και τις εισπράξεις

Από τον Πίνακα 8 (Γράφημα 4) προκύπτει ότι στον παράγοντα «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE», μεγαλύτερη μέση τιμή εμφανίζουν οι συμμετέχοντες που έχουν αποφασίσει την αναστολή πληρωμών, φόρων, ΦΠΑ, ώστε να αντιμετωπίσουν και με έναν άλλο τρόπο τη δυσάρεστη κατάσταση στις εξαγωγές (Μ.Ο.=3,97), ενώ μικρότερη εκείνοι που απαντούν αρνητικά (Μ.Ο.=3,37).

Πίνακας 8: Στατιστικά σημαντικές διαφορές για «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» ως προς την «Αναστολή πληρωμών, φόροι, ΦΠΑ» ως άλλη απόφαση για την αντιμετώπιση της δυσάρεστης κατάστασης στις εξαγωγές

Παράγοντας	Αναστολή πληρωμών, φόροι, ΦΠΑ	N	M.O.	p
Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE	Όχι	38	3,37	0,003
	Ναι	13	3,97	

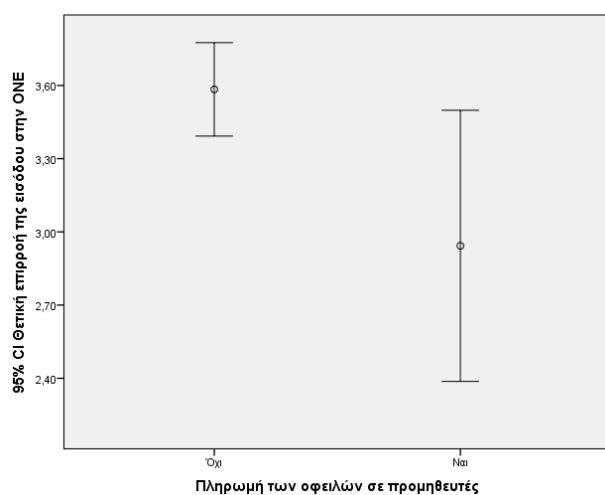

Γράφημα 4: Στατιστικά σημαντικές διαφορές για «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» ως προς την «Αναστολή πληρωμών, φόροι, ΦΠΑ» ως άλλη απόφαση για την αντιμετώπιση της δυσάρεστης κατάστασης στις εξαγωγές

Από τον Πίνακα 9 (Γράφημα 5) προκύπτει ότι στον παράγοντα «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE», μεγαλύτερη μέση τιμή εμφανίζουν οι συμμετέχοντες που δεν πραγματοποίησαν πληρωμή των οφειλών σε προμηθευτές (M.O.=3,58), ενώ μικρότερη εκείνοι που αποφάσισαν αυτή την ενέργεια, ώστε να αντιμετωπίσουν και με έναν άλλο τρόπο τη δυσάρεστη κατάσταση στις εξαγωγές (M.O.=2,94).

Πίνακας 9: Στατιστικά σημαντικές διαφορές για «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» ως προς την «Πληρωμή των οφειλών σε προμηθευτές» ως άλλη απόφαση για την αντιμετώπιση της δυσάρεστης κατάστασης στις εξαγωγές

Παράγοντας	Πληρωμή των οφειλών σε προμηθευτές		N	M.O.	p
	Όχι	Ναι			
Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE	Όχι	Ναι	46	3,58	0,036
			5	2,94	

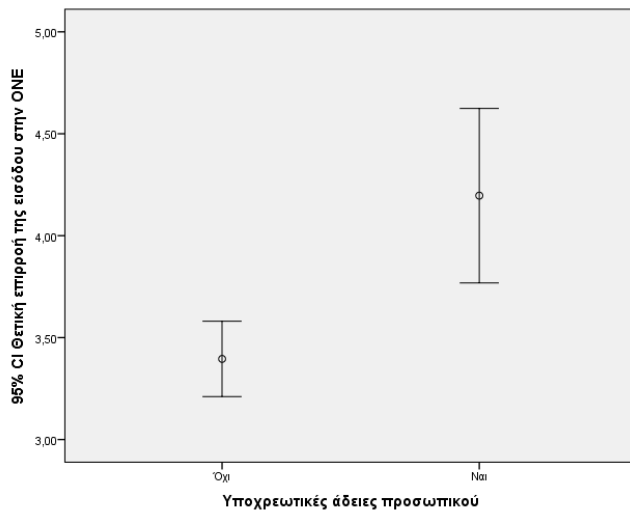

Γράφημα 5: Στατιστικά σημαντικές διαφορές για «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» ως προς την «Πληρωμή των οφειλών σε προμηθευτές» ως άλλη απόφαση για την αντιμετώπιση της δυσάρεστης κατάστασης στις εξαγωγές

Από τον Πίνακα 10 (Γράφημα 6) προκύπτει ότι στον παράγοντα «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE», μεγαλύτερη μέση τιμή εμφανίζουν οι συμμετέχοντες που αποφάσισαν να δώσουν υποχρεωτικές άδειες προσωπικού, ώστε να αντιμετωπίσουν και με έναν άλλο τρόπο τη δυσάρεστη κατάσταση στις εξαγωγές (M.O.=4,20), ενώ μικρότερη εκείνοι που δεν πραγματοποίησαν αυτή την ενέργεια (M.O.=3,40).

Πίνακας 10: Στατιστικά σημαντικές διαφορές για «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» ως προς τις «Υποχρεωτικές άδειες προσωπικού» ως άλλη απόφαση για την αντιμετώπιση της δυσάρεστης κατάστασης στις εξαγωγές

Παράγοντας	Υποχρεωτικές άδειες προσωπικού		N	M.O.	p
	Όχι	Ναι			
Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE	Όχι	Ναι	43	3,40	0,001
			8	4,20	

Γράφημα 6: Στατιστικά σημαντικές διαφορές για «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» ως προς τις «Υποχρεωτικές άδειες προσωπικού» ως άλλη απόφαση για την αντιμετώπιση της δυσάρεστης κατάστασης στις εξαγωγές

5.3.2. Πολυμεταβλητή ανάλυση

Ο Πίνακας 11 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συσχετίσεων Pearson του παράγοντα «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» με τις μεταβλητές του ερωτηματολογίου, όπου εμφανίζεται συντελεστής συσχέτισης $>|0,1|$, προκειμένου να αποδοθεί ένα πιο αντιπροσωπευτικό μοντέλο.

Προκύπτει ότι η «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» εμφανίζει στατιστικά σημαντική θετική συσχέτιση με:

- Τις «Αλλαγές στην παροχή υπηρεσιών» ($r=0,292$, $p<0,05$),
- Την «Αδυναμία καταβολής φόρων, εισφορών κλπ» ($r=0,320$, $p<0,05$),
- Την «Αναστολή πληρωμών, φόροι, ΦΠΑ» ($r=0,403$, $p<0,01$) και
- Τις «Υποχρεωτικές άδειες προσωπικού» ($r=0,450$, $p<0,01$),

και στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση με:

- Τη μεταβλητή «Θεωρείτε ότι το επίπεδο πραγματικών μισθών έχει έχει αυξηθεί στα πλαίσια της μετά την είσοδο στη ζώνη του ευρώ;» ($r=-0,289$, $p<0,05$) και
- Την « Πληρωμή των οφειλών σε προμηθευτές » ($r=-0,295$, $p<0,05$).

Πίνακας 11: Συσχετίσεις Pearson του παράγοντα «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» με τις μεταβλητές του ερωτηματολογίου, όπου εμφανίζεται συντελεστής συσχέτισης >|0,1|

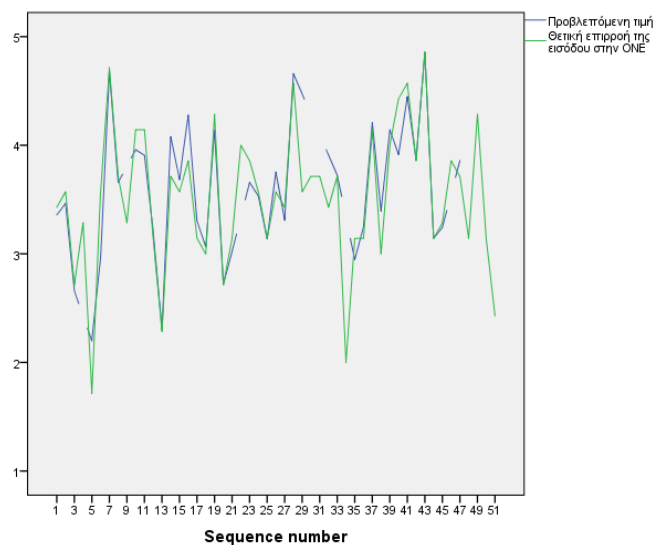
Συσχετίσεις Pearson	Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE
Επιπτώσεις κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών	0,130
Οικονομικές επιπτώσεις σε επιχείρηση από την επιβολή των Capital Controls	0,188
Θέση που έχετε στο Φορέα/Επιχείρησης	-0,107
Ποιος/οι είναι ο/οι κλάδος/οι δράσης του Φορέα/Επιχείρησής σας;	0,121
Στον κλάδο σας η μετάβαση στη νομισματική ένωση αποτέλεσε ισχυρό κίνητρο για επιπλέον εμπόριο με άλλες επιχειρήσεις των χωρών-μελών της Ε.Ε;	0,148
Αύξηση τιμών εμπορευμάτων, προϊόντων ή υπηρεσιών	-0,109
Μείωση Εμπορικού Κόστους	-0,171
Αλλαγές στην παροχή υπηρεσιών	0,292*
Συμφωνείτε ότι η πολιτική των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών θα βοηθούσε αποφασιστικά στην καλύτερη προσαρμογή των χωρών-μελών που αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα εσωτερικών και εξωτερικών ανισορροπιών	0,151
Η απομάκρυνση των εμποδίων στις εμπορικές συναλλαγές έχει θετική επίδραση πάνω στο εμπόριο;	0,135
Θεωρείτε ότι το επίπεδο πραγματικών μισθών έχει μειωθεί ή έχει αυξηθεί στα πλαίσια της μετά την είσοδο στη ζώνη του ευρώ;	-0,289*
Η απόσταση χωρών μεταξύ των οποίων διενεργούνται οι εμπορικές συναλλαγές θεωρείτε ότι επηρεάζει θετικά/αρνητικά τις διμερείς εμπορικές ροές;	0,135
Τα διαφορετικά επιτόκια δανεισμού/καταθέσεων στις χώρες θεωρείτε ότι επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά τις διμερείς εμπορικές ροές;	0,177
Αδυναμία εξόφλησης και πληρωμής επιταγών	0,188
Αδυναμία ή/και άρνηση πελατών να πληρώσουν με μετρητά τα τρέχοντα (μειωμένα) όρια συναλλαγών μέσω e-banking	0,198
Αδυναμία καταβολής φόρων, εισφορών κλπ	0,320*
Αδυναμία πληρωμής υπηρεσιών Hosting/Domain	-0,185
Δυσκολίες στη συνεργασία με μεταφορικές εταιρείες (κυρίως απαίτηση για πληρωμή με μετρητά)	0,165
Γραφειοκρατία και καθυστερήσεις στις εγκρίσεις πληρωμών προμηθευτών εξωτερικού	0,193
Δυσκολίες στη συνεργασία με μεταφορικές εταιρείες (κυρίως απαίτηση για πληρωμή με μετρητά)	0,126
Απαιτήσεις για επιπλέον εξασφαλίσεις	0,186
Απουσία ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων	-0,118
Αναστολή πληρωμών σε προμηθευτές	0,241
Αναστολή πληρωμών, φόροι, ΦΠΑ	0,403**
Πρόωρη καταβολή φόρων, εισφορών κλπ	-0,233
Πληρωμή των οφειλών σε προμηθευτές	-0,295*
Υποχρεωτικές άδειες προσωπικού	0,450**

**p<0,01, *p<0,05

Ο Πίνακας 12 παρουσιάζει τα αποτελέσματα προσαρμογής του πολλαπλού μοντέλου παλινδρόμησης με εξαρτημένη μεταβλητή την «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» και ανεξάρτητες τις μεταβλητές του ερωτηματολογίου, όπου εμφανίζεται συντελεστής συσχέτισης $Pearson > |0,1|$. Η αρχική υπόθεση της μη προσαρμογής του μοντέλου απορρίφθηκε ($F(25,12) = 4,068, p = 0,007$). Ο βαθμός προσαρμογής πολύ καλός ($AdjR^2 = 0,675 > 0,6$). Τα αποτελέσματα της προσαρμογής παρουσιάζονται στο Γράφημα 7.

Πίνακας 12: Αποτελέσματα προσαρμογής μοντέλου πολλαπλής παλινδρόμησης με εξαρτημένη την «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE»

Εξαρτημένη	R	R ²	AdjR ²	F	df1	df2	p
Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE	0,946	0,894	0,675	4,068	25	12	0,007

Γράφημα 7: Πραγματική και προβλεπόμενη τιμή από το πολλαπλό γραμμικό μοντέλο

Ο Πίνακας 13 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συντελεστών του πολλαπλού μοντέλου παλινδρόμησης με εξαρτημένη μεταβλητή την «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE» και ανεξάρτητες τις μεταβλητές του ερωτηματολογίου, όπου εμφανίζεται συντελεστής συσχέτισης $Pearson > |0,1|$. Προκύπτει ότι στατιστικά σημαντικός θεωρήθηκε ο συντελεστής των μεταβλητών «Επιπτώσεις κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών» ($Beta = 0,389, p = 0,026$), «Στον κλάδο σας, η μετάβαση στη νομισματική ένωση αποτέλεσε ισχυρό κίνητρο για επιπλέον εμπόριο με άλλες επιχειρήσεις των χωρών-μελών της Ε.Ε.» ($Beta = 0,656, p = 0,002$), «Αλλαγές στην παροχή υπηρεσιών» ($BETA = 0,398, p = 0,019$), «Τα διαφορετικά επιτόκια δανεισμού/καταθέσεων στις χώρες θεωρείτε ότι επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά τις

διμερείς εμπορικές ροές;» (BETA=0,569, p=0,011) «Αδυναμία πληρωμής υπηρεσιών Hosting/Domain» (Beta=-0,423, p=0,035) και «Αναστολή πληρωμών, φόροι, ΦΠΑ» (BETA=0,574, p=0,006).

Πίνακας 13: Αποτελέσματα προσαρμογής μοντέλου πολλαπλής παλινδρόμησης με εξαρτημένη την «Θετική επιρροή της εισόδου στην ONE»

Ανεξάρτητες	B	Beta	p	VIF
Σταθερός όρος	-0,372	-	0,775	-
Επιπτώσεις κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών	0,381	0,389	0,026	2,676
Οικονομικές επιπτώσεις σε επιχείρηση από την επιβολή των Capital Controls	-0,037	-0,052	0,712	2,197
Θέση που έχετε στο Φορέα/Επιχείρησης	0,294	0,152	0,358	2,855
Ποιος/οι είναι ο/οι κλάδος/οι δράσης του Φορέα/Επιχείρησής σας;	-0,203	-0,147	0,263	1,778
Στον κλάδο σας η μετάβαση στη νομισματική ένωση αποτέλεσε ισχυρό κίνητρο για επιπλέον εμπόριο με άλλες επιχειρήσεις των χωρών-μελών της Ε.Ε;	0,319	0,656	0,002	3,147
Αύξηση τιμών εμπορευμάτων, προϊόντων ή υπηρεσιών	-0,183	-0,140	0,372	2,573
Μείωση Εμπορικού Κόστους	-0,452	-0,293	0,061	2,292
Αλλαγές στην παροχή υπηρεσιών	1,631	0,398	0,019	2,480
Συμφωνείτε ότι η πολιτική των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών θα βοηθούσε αποφασιστικά στην καλύτερη προσαρμογή των χωρών-μελών που αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα εσωτερικών και εξωτερικών ανισορροπιών	0,065	0,093	0,550	2,619
Η απομάκρυνση των εμποδίων στις εμπορικές συναλλαγές έχει θετική επίδραση πάνω στο εμπόριο;	0,155	0,183	0,327	3,637
Θεωρείτε ότι το επίπεδο πραγματικών μισθών έχει μειωθεί ή έχει αυξηθεί στα πλαίσια της μετά την είσοδο στη ζώνη του ευρώ;	-0,213	-0,124	0,491	3,480
Η απόσταση χωρών μεταξύ των οποίων διενεργούνται οι εμπορικές συναλλαγές θεωρείτε ότι επηρεάζει θετικά/αρνητικά τις διμερείς εμπορικές ροές;	-0,176	-0,279	0,057	2,004
Τα διαφορετικά επιτόκια δανεισμού/καταθέσεων στις χώρες θεωρείτε ότι επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά τις διμερείς εμπορικές ροές;	0,460	0,569	0,011	4,013
Αδυναμία εξόφλησης και πληρωμής επιταγών	0,437	0,284	0,100	2,874
Αδυναμία ή/και άρνηση πελατών να πληρώσουν με μετρητά τα τρέχοντα (μειωμένα) όρια συναλλαγών μέσω e-banking	0,284	0,217	0,231	3,355
Αδυναμία καταβολής φόρων, εισφορών κλπ	0,289	0,200	0,352	4,857
Αδυναμία πληρωμής υπηρεσιών Hosting/Domain	-1,241	-0,423	0,035	3,597
Δυσκολίες στη συνεργασία με μεταφορικές εταιρείες (κυρίως απαίτηση για πληρωμή με μετρητά)	0,452	0,320	0,080	3,199
Απαιτήσεις για επιπλέον εξασφαλίσεις	-0,349	-0,235	0,180	3,096
Απουσία ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων	-0,752	-0,184	0,389	4,790
Αναστολή πληρωμών σε προμηθευτές	0,006	0,004	0,986	4,852
Αναστολή πληρωμών, φόροι, ΦΠΑ	0,809	0,574	0,006	3,443
Πρόωρη καταβολή φόρων, εισφορών κλπ	-0,115	-0,059	0,752	3,832
Πληρωμή των οφειλών σε προμηθευτές	0,137	0,071	0,776	6,717
Υποχρεωτικές άδειες προσωπικού	-0,303	-0,188	0,380	4,843

6. Συμπεράσματα Έρευνας

Οι περισσότερες επιχειρήσεις στην Ελλάδα είναι μικρομεσαίες ή μικρές, συνήθως εμπορικού χαρακτήρα ή παροχής υπηρεσιών. Οι επιχειρήσεις νέων τεχνολογιών είναι λίγες και συνήθως δεν ξεπερνούν το 10% όπως μας έδειξε η έρευνα. Όσο για τη νομισματική ένωση αυτή δεν φαίνεται να αποτελεί ισχυρό κίνητρο για επιπλέον εμπόριο με άλλες επιχειρήσεις των χωρών-μελών της Ε.Ε. Θα λέγαμε μάλιστα πως αναπτύσσεται μια επιφυλακτικότητα ή και δυσπιστία για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση που διαπερνά σχεδόν όλους τους επαγγελματικούς κλάδους (ευρωσκεπτικισμός). Μπορεί σ' ένα ιδεατό επίπεδο οι πολίτες και οι επιχειρηματίες να επιθυμούν την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, ωστόσο, οι ερωτηθέντες βιώνουν τη σκληρή πραγματικότητα της καθημερινότητας. Μετά την είσοδο στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ερώτηση 7), οι ερωτηθέντες παρατηρούν αύξηση των τιμών των εμπορευμάτων, των προϊόντων και των υπηρεσιών (49%). Ακόμα, παρατηρούν αύξηση του εμπορικού κόστους (38,8%) και αύξηση των ενδοκοινοτικών συναλλαγών μεταξύ των επιχειρήσεων (36%). Η ερώτηση 8 ξεκαθαρίζει και τη στάση των ερωτηθέντων. Μπορεί να αυξήθηκε η εξαγωγική δραστηριότητα (32,7%), αλλά ταυτόχρονα αυξήθηκε και το κλείσιμο των επιχειρήσεων (20,4%) και ο τραπεζικός δανεισμός (16,3%). Η δυσπιστία ή επιφυλακτικότητα προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση αποτυπώνεται καλύτερα κατά τη γνώμη μας στην ερώτηση 9. Εδώ, οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι η είσοδος στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση επηρέασε πάρα πολύ την υπερφορολόγηση των επιχειρήσεων (56,5%), τις οφειλές του Δημοσίου προς τις επιχειρήσεις (27,45%) και τη δυσπραγία του τραπεζικού συστήματος (25,4%). Και τα τρία αυτά στοιχεία αποδυναμώνουν τις ελληνικές επιχειρήσεις στον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο ανταγωνισμό και καθιστούν επιχειρηματίες και εργαζόμενους εχθρικά διακείμενους προς τη νομισματική ένωση. Όσον αφορά το ζήτημα των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών οι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι μπορεί να βοηθήσει τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα εσωτερικών και εξωτερικών ανισορροπιών καθώς και στην ομαλή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Ωστόσο, οι ίδιοι ερωτηθέντες απαντούν ότι κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες μπορεί να οδηγήσουν στην αστάθεια και αβεβαιότητα καθώς και στην εξάντληση αποθεμάτων σε συνάλλαγμα των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών. Είναι φανερό, πως οι

εκπρόσωποι των εταιρειών που ρωτήθηκαν αντιλαμβάνονται πάρα πολύ καλά τις εξαιρετικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις τους. Και αυτό που μπορεί να φαίνεται σαν αντίφαση στη σκέψη τους αλλά δεν είναι τίποτε άλλο παρά η ανάδειξη των προβλημάτων στην πολλαπλότητα τους. Οι περισσότεροι ερωτηθέντες επιθυμούν την άρση των εμποδίων στο εμπόριο και δεν διαφωνούν γενικά με τους στόχους της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Όσον αφορά τους πραγματικούς μισθούς και τους κεφαλαιακούς περιορισμούς οι εκπρόσωποι των επιχειρήσεων παρουσιάζονται αρκετά απαισιόδοξοι. 84,3% πιστεύουν ότι οι πραγματικοί μισθοί έχουν μειωθεί ενώ οι επιχειρήσεις τους πολλές φορές έχουν μείνει άπραγες μπροστά σε προβλήματα που πρέπει να επιλυθούν. Κλείνοντας θα λέγαμε ότι η έρευνα εκφράζει σε μεγάλο βαθμό την πραγματικότητα της ελληνικής κοινωνίας και την επίδραση του ευρώ στις επιχειρήσεις και ότι ακολούθησε (κρίση 2007-2008, κεφαλαιακοί περιορισμοί κλπ.) Οι εκπρόσωποι των εταιρειών εμφανίζονται γενικώς αισιόδοξοι, όταν όμως έρχεται ή ώρα να αποκαλυφθούν τα προβλήματα φαίνεται πως δεν διστάζουν να τα παρουσιάσουν ακριβώς όπως είναι.

Στο ερευνητικό ερώτημα μελετήθηκε ο τρόπος με τον οποίο η θετική επιρροή της εισόδου στην ΟΝΕ σχετίζεται με τα υπόλοιπα ζητήματα επίδρασης του ευρώ στην ελληνική οικονομία, στο εμπόριο και τις επιχειρήσεις.

Οι συμμετέχοντες των οποίων ο φορέας/επιχείρηση ανήκει στην κατηγορία παροχής υπηρεσιών έδειξαν μεγαλύτερη πίστη στη θετική επιρροή της εισόδου στην ΟΝΕ, συγκριτικά με εκείνους που διαθέτουν εμπορική επιχείρηση-κατάστημα. Η θετική επιρροή της εισόδου στην ΟΝΕ, συνδέθηκε με την με την πεποίθηση ότι έχει πραγματοποιηθεί μείωση μισθών στα πλαίσια της μετά την είσοδο στη ζώνη του ευρώ. Επίσης, οι συμμετέχοντες που έχουν σε μεγαλύτερο βαθμό πίστη για την θετική επιρροή της ένταξης στην ΟΝΕ, ανέφεραν ότι οι αλλαγές στην παροχή υπηρεσιών, είναι ένα φαινόμενο που αυξήθηκε μετά την είσοδο στην ΟΝΕ, ότι η αδυναμία καταβολής φόρων, εισφορών, κλπ, είναι πηγή προέλευσης προβλημάτων στις πληρωμές και τις εισπράξεις, ότι αναγκάστηκαν να πραγματοποιήσουν αναστολή πληρωμών, φόρων, ΦΠΑ, δεν πλήρωσαν πληρωμές σε προμηθευτές και έδωσαν υποχρεωτικές άδειες προσωπικού, ώστε να αντιμετωπίσουν και με έναν άλλο τρόπο τη δυσάρεστη κατάσταση στις εξαγωγές.

Μελετώντας το ερώτημα πιο αναλυτικά και σε όλο το φάσμα της οικονομίας, του εμπορίου και των επιχειρήσεων, διεξήχθη το συμπέρασμα ότι οι σημαντικότεροι παράγοντες που οδηγούν σε υψηλότερη πίστη στη θετική επιρροή που μπορεί να έχει η είσοδος στην ΟΝΕ, είναι το εμπόριο με άλλες επιχειρήσεις των χωρών-μελών της Ε.Ε, η αναστολή πληρωμών, φόρων, ΦΠΑ και τα διαφορετικά επιτόκια δανεισμού και καταθέσεων ανάμεσα στις χώρες μεταξύ των οποίων διενεργούνται οι εμπορικές συναλλαγές. Ακολούθησαν οι αλλαγές στην παροχή υπηρεσιών οι επιπτώσεις κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών και η δυνατότητα πληρωμής υπηρεσιών Hosting/Domain.

7. Συμπεράσματα Πτυχιακής

Η οικονομική ενοποίηση της Ευρώπης έχει περάσει αρκετά στάδια. Ξεκίνησε το 1957-1958, συνέχισε με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και προχώρησε με την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Η τελευταία περιλαμβάνει πια 19 χώρες που έχουν κοινό νόμισμα το ευρώ. Η σύγκλιση αυτών των χωρών δεν θα μπορούσε να γίνει χωρίς προβλήματα, αφού μιλάμε για χώρες με διαφορετικά οικονομικά μεγέθη, διαφορετική κουλτούρα, ιστορία, παραδόσεις κλπ. Θεωρητικά, η νομισματική ένωση έχει πάρα πολλά οφέλη και ιδρυτές της και οι υποστηρικτές της δεν παραλείπουν να τα τονίζουν. Αυτά είναι το κοινό νόμισμα, η ελεύθερη διακίνηση εργαζομένων και κεφαλαίων, η απελευθέρωση της αγοράς εργασίας, η άρση εμποδίων στο εμπόριο, η απουσία πληθωρισμού, η οικονομική σταθερότητα, η ανάπτυξη θέσεων εργασίας και η απουσία ανεργίας. Ωστόσο, η πραγματικότητα ήταν και παραμένει αρκετά διαφορετική. Οι μεγάλες χώρες της Ένωσης (Γερμανία, Γαλλία) έχουν το πάνω χέρι και ρυθμίζουν τις υποθέσεις της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Υπάρχει ανεργία που φτάνει κοντά στο 10%, οι πραγματικοί μισθοί μένουν παγωμένοι ή μειώνονται, λαμβάνονται σκληρά μέτρα για τη συμμόρφωση των χωρών στο Σύμφωνο Σταθερότητας (ελλείματα και πληθωρισμός) και τα εθνικά κράτη μέλη διαχειρίζονται πια δευτερεύουσες υποθέσεις (προϋπολογισμούς, φορολογία, συντάξεις κ.α). Δεν είναι τυχαίο που έχει αναπτυχθεί ο ευρωσκεπτικισμός και ένα μέρος αυτού του ευρωσκεπτικισμού φαίνεται να το καρπώνεται η άκρα δεξιά.

Από το 2001, η Ελλάδα αποτελεί μέλος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Η ενσωμάτωση της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το άνοιγμα στις διεθνείς αγορές έγινε σε μια περίοδο σπουδαίων ανακατατάξεων και αλλαγών. Ωστόσο, αυτή η πρόσκαιρη και εν πολλοίς επίπλαστη ευημερία που κυριαρχούσε μέχρι το 2007-2008 θα βρει την Ελλάδα απροετοίμαστη για τις δύσκολες καταστάσεις που θα ακολουθήσουν. Έτσι από το 2010 και μετά η Ελλάδα βρίσκεται σε κρίση χρέους με τρία Μνημόνια, αυστηρά μέτρα λιτότητας και κεφαλαιακούς περιορισμούς (29 Ιουνίου 2015).

Οι ελληνικές επιχειρήσεις, μικρές και μεσαίες στο μέγεθος έχουν υποφέρει αρκετά τα τελευταία χρόνια. Ακόμα περισσότερο έχουν υποφέρει οι εργαζόμενοι οι οποίοι έχασαν ένα σημαντικό τμήμα του μισθού τους (πериκοπές) ή έμειναν άνεργοι. Δεν

είναι μόνο οι άνεργοι που έχουν άγχος και ανασφάλεια αλλά και οι εργαζόμενοι. Τουλάχιστον ένα στα πέντε νοικοκυριά έχουν ένα μέλος στην οικογένεια που εργάζεται για λιγότερα από 586 ευρώ (490 ευρώ καθαρά) που είναι ο επίσημα καθορισμένος κατώτατος μισθός.⁴⁵ Η εικόνα που επιχειρούν να παρουσιάσουν οι κυβερνώντες όσον αφορά τις επιχειρήσεις απέχει πολύ από την αλήθεια. Η έλλειψη ρευστότητας, η υπερφορολόγηση, η απουσία νέων τεχνολογιών και οι γραφειοκρατικές διαδικασίες είναι μερικά από τα χαρακτηριστικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές επιχειρήσεις. Ενώ παλιότερα οι επιχειρηματίες εμφανίζονταν αισιόδοξοι, σήμερα είναι συγκρατημένα αισιόδοξοι ή απαισιόδοξοι. Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση έχει πολύ δρόμο να διανύσει και η μικρή οικονομία της Ελλάδας έχει να υπερβεί πολλά και σοβαρά προβλήματα μέσα σε παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον που δεν εμπνέει ούτε και τους πιο αισιόδοξους.

⁴⁵ Σιδηροπούλου Πωλίνα και Συμεωνίδου Ελισάβετ, *Η επιβολή των Capital Control στην ελληνική οικονομία*, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά, 2017, σελ. 26

8. Προτάσεις

Σ' ένα πολύ ασφυκτικό οικονομικό περιβάλλον τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, η ελληνική οικονομία ψάχνει να βρει τα βήματα της για την επόμενη δεκαετία. Και εδώ είναι που κάποιος αναρωτιέται αν οι άνθρωποι, οι επιχειρήσεις, οι κυβερνήσεις έχουν πάρει τα μαθήματα τους, αν έχουν μάθει κάτι ουσιαστικό από αυτά τα δυσάρεστα που τους έχουν συμβεί. Αυτό που χρειάζονται οι ελληνικές επιχειρήσεις είναι σωστότερο σχεδιασμό και συντονισμό των δραστηριοτήτων τους, εισαγωγή νέων τεχνολογιών ή τεχνολογιών αιχμής και διαρκής εκπαίδευση του προσωπικού τους. Οι κρατικές ή δημόσιες υπηρεσίες πρέπει να βάλουν ένα τέλος στον κυκεώνα των γραφειοκρατικών διαδικασιών, να διευκολύνουν τις επιχειρήσεις στο έργο τους και να εκπαιδεύουν τακτικά τους εργαζόμενους τους τόσο σε μια νέα νοοτροπία του επιχειρείν όσο και στα νέα ζητήματα που προκύπτουν.

Βιβλιογραφία – Πηγές

Ελληνική

- Αργεΐτης Γ. και Κορατζάνης Α., *Οικονομική Πολιτική Σταθεροποίησης και Αστάθεια στην ΟΝΕ*. Παπαζήσης, Αθήνα, 2011
- Εκδόσεις της ΕΕ, *Η οικονομική και νομισματική ένωση και το ευρώ. Για σταθερότητα, ανάπτυξη και ευημερία σε ολόκληρη την Ευρώπη*. (πρόσφατη έκδοση 9-12-2014)

<https://publications.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/e862fc8f-f3c7-4599-b05e-cf39020ab8f6>

- Εκδόσεις της ΕΕ, *Η ΕΕ και η οικονομική και νομισματική ένωση*. (29-08-2017)

<https://publications.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/67572f2f-6dbe-11e7-b2f2-01aa75ed71a1/language-el>

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Λευκή Βίβλος για το μέλλον της Ευρώπης*, Βρυξέλλες, Μάρτιος 2017

https://ec.europa.eu/commission/future-europe/white-paper-future-europe_el

- Κολυβά Φ. - Μαχαΐρα, Μπόρα Ε.- Σέντα, Μπράτσας Χ. (2017). *Στατιστική : Θεωρία - Εφαρμογές - Παραδείγματα στην R / Συλλογικό έργο- 3η έκδ.* - Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη.
- Μαραβέγιας Ν, *Ευρωπαϊκή Ένωση: Δημιουργία, εξέλιξη, προοπτικές*. Κριτική, Αθήνα, 2016
- Τσαλουχίδης Νικόλαος, *Αξιολογώντας την Επίδραση του Ευρώ στο Διμερές Εμπόριο*, Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Πάτρα, 2008
- Σιδηροπούλου Πωλίνα και Συμεωνίδου Ελισάβετ, *Η επιβολή των Capital Control στην ελληνική οικονομία*, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά, 2017.

Ξένη

Cohen Louis & Manion Lawrence & Morrison Keith (2007). *Research Methods in Education*.

- ECB, *TARGET balances of participating NCBs*, 2017

<http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000004859>

- European Commission. *Reflection Paper on the Deepening of the Economic and Monetary Union*, 2017

https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-emu_en.pdf

- Eurostat, *Government deficit/surplus, debt and associated data*. (2017).

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_10dd_edpt1&lang=en

- Floyd J Fowler, Jr. (2014). *Survey Research Methods*. BOSTON: SAGE PUBLICATIONS
- Koocher, G., & Keith-Spiegel, P. (1998). *Ethics in psychology*. New York: Oxford University Press
- Nunnally J. & Bernstein I. (1994). *Psychometric Theory* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill, Inc.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ:
- Jager J. and Hafner K., *The Optimum Currency Area Theory and the EMU*, 2013

<https://archive.intereconomics.eu/year/2013/5/the-optimum-currency-area-theory-and-the-emu/>

Διαδικτυακά

- Ευρωομάδα ή Eurogroup

<https://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/eurogroup/>

- Ευρωπαϊκή Ένωση

https://europa.eu/european-union/about-eu/euro_el

- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

<https://www.consilium.europa.eu/el/european-council/>

- ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων

<http://previous.imegsevee.gr/index.php>

- Λευκή Βίβλος: τρόποι για μεγαλύτερη εμβάθυνση της ΟΝΕ

https://ec.europa.eu/greece/news/20173105_leuki_vivlos_tropoi_embathinsis_el

- Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ)

<https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.el.html>

- Banking News (gr)

<http://bankingnews.gr/index.php>

- Power Politics

<https://powerpolitics.eu>

Παράρτημα

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Το παρόν ερωτηματολόγιο στοχεύει στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας με επιστημονική μέθοδο και έρευνα πεδίου. Τα προσωπικά στοιχεία όπως και οι απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας τηρώντας τους κανόνες της εμπιστευτικότητας και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης δεν θα περιλαμβάνει προσωπικά προσδιορίσιμες πληροφορίες.

1. Επωνυμία Φορέα/Επιχείρησης/Προσώπου
2. Θέση που έχετε στο Φορέα/Επιχείρησης
3. Γεωγραφική περιοχή δράσης: (Περιφέρεια/Νομός/Δήμος κλπ)
4. Κατηγορία:
 - Εμπορική Επιχείρηση-Κατάστημα
 - Εξαγωγική
 - E-shop
 - Τουριστική
 - Άλλο
5. Ποιος/οι είναι ο/οι κλάδος/οι δράσης του Φορέα/Επιχείρησής σας;
 - ΕΜΠΟΡΙΟΥ
 - ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
 - ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ
 - ΑΛΛΟΣ ΚΛΑΔΟΣ
6. Στον κλάδο σας, η μετάβαση στη νομισματική ένωση αποτέλεσε ισχυρό κίνητρο για επιπλέον εμπόριο με άλλες επιχειρήσεις των χωρών-μελών της Ε.Ε;
 - Καθόλου
 - Λίγο
 - Μέτρια
 - Πολύ
 - Πάρα πολύ

7. Στο πεδίο δραστηριοποίησης σας, έχετε σημειώσει περιπτώσεις όπου μετά την είσοδο στην ONE καταγράφονται τα παρακάτω φαινόμενα: (μπορείτε να σημειώσετε περισσότερες της μια επιλογές)

Αύξηση ενδοκοινοτικών συναλλαγών μεταξύ επιχειρήσεων

Μείωση ενδοκοινοτικών συναλλαγών μεταξύ επιχειρήσεων

Αύξηση τιμών εμπορευμάτων, προϊόντων ή υπηρεσιών

Μείωση τιμών εμπορευμάτων, προϊόντων ή υπηρεσιών

Αύξηση Πωλήσεων

Μείωση Πωλήσεων

Αύξηση Εμπορικού Κόστους

Μείωση Εμπορικού Κόστους

Άλλο

8. Ποια από τα παρακάτω φαινόμενα έχουν παρουσιάσει αυξητική τάση μετά την είσοδο στην ONE; (σύμφωνα με τα στοιχεία που διαθέτει ο φορέας σας) ταξινομήση με σειρά προτεραιότητας με αρίθμηση ή έχετε την δυνατότητα πολλαπλής επιλογής.

Εξαγωγική δραστηριότητα

Τραπεζικός Δανεισμός

Κλείσιμο Επιχειρήσεων

Αναδιάρθρωση/Μεταβίβαση Επιχειρήσεων σε άλλον ιδιοκτήτη

Καθαρά Κέρδη Επιχειρήσεων

Ανταγωνισμός

Ρυθμοί ανάπτυξης

Καινοτομία

Άλλο

9. Πόσο επηρεάζει η είσοδος στην ΟΝΕ τα παρακάτω;

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Δυσπραγία του τραπεζικού συστήματος					
Υπερφορολόγηση επιχειρήσεων					
Ασυνέπεια επιχειρήσεων					
Αποφυγή υποχρεώσεων προς το δημόσιο					
Δυνατότητα αναδιάρθρωσης επιχείρησης					
Οφειλές Δημοσίου προς επιχειρήσεις					
Οφειλές τρίτων προς επιχειρήσεις					
Άλλο					

10. Πολλοί θεωρούν ότι η πολιτική των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών θα βοηθούσε αποφασιστικά τόσο στην καλύτερη προσαρμογή των χωρών-μελών που αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα εσωτερικών και εξωτερικών ανισορροπιών, όσο και στην ομαλή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Συμφωνείται με μια τέτοια προσέγγιση;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα πολύ

11. Θεωρείτε ότι κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες οδηγούν:

	Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα πολύ
Αποσταθεροποίηση των αγορών				
Αστάθεια και στην αβεβαιότητα				
Καταπολέμηση της ύφεσης και της ανεργίας				
Πολιτική σταθερότητα, ομαλότητα, ασφάλεια				
Κερδοσκοπικές κινήσεις κεφαλαίων				
Εξάντληση αποθεμάτων σε συνάλλαγμα των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών				
Άλλο				

12. Η απομάκρυνση των εμποδίων στις εμπορικές συναλλαγές έχει θετική επίδραση πάνω στο εμπόριο;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα πολύ

13. Πολλοί ισχυρίζονται ότι η νομισματική ένωση είναι μια σοβαρή και διαρκής δέσμευση, αποκλείοντας με αυτό τον τρόπο το ενδεχόμενο μελλοντικής υποτίμησης, και διευκολύνει την πραγματοποίηση ξένων επενδύσεων και φυσικά στην ύπαρξη πολιτικής ενοποίησης. Κάτι τέτοιο προωθεί το αμοιβαίο εμπόριο και την χρηματοοικονομική ενοποίηση και βοηθά την συγχώνευση των επιχειρηματικών κύκλων μεταξύ των χωρών που μοιράζονται το ίδιο νόμισμα. Συμφωνείται με μια τέτοια προσέγγιση;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα πολύ

14. Θεωρείτε ότι το επίπεδο πραγματικών μισθών έχει μειωθεί ή έχει αυξηθεί στα πλαίσια της μετά την είσοδο στη ζώνη του ευρώ;

Ναι, έχει αυξηθεί

Όχι, έχει μειωθεί

Έχει μείνει σταθερό

15. Θεωρείτε ότι η ύπαρξη κοινών συνόρων, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και η ύπαρξη εμπορικών συμφωνιών επηρεάζουν θετικά το διμερές εμπόριο;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα πολύ

16. Η απόσταση ανάμεσα στις χώρες μεταξύ των οποίων διενεργούνται οι εμπορικές συναλλαγές θεωρείται ότι επηρεάζει θετικά ή αρνητικά τις διμερείς εμπορικές ροές;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα πολύ

17. Τα διαφορετικά επιτόκια δανεισμού και καταθέσεων ανάμεσα στις χώρες μεταξύ των οποίων διενεργούνται οι εμπορικές συναλλαγές θεωρείται ότι επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά τις διμερείς εμπορικές ροές;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα πολύ